

Vipuvoimaa
EU:lta
2014-2020

Yhdessä
enemmän

JYVÄSKYLÄ

YHDESSÄ ENEMMÄN – MAAHANMUUTTAJAT OSANA YHTEISÖÄ

Loppuraportti 2017 – 2018

Anni Viinikainen ja Sara Robinson-Moncada

Sisällys

3.1 Hankkeen toiminnan ja tulosten tiivistelmä.....	2
3.2 Hankkeen toiminnan ja tulosten englanninkielinen tiivistelmä	3
4 Hankkeen tarve, toteutus ja tulokset	5
* 4.1 Miten hanke onnistui vastaamaan kehittämistarpeeseen ja kuinka hankkeen tavoitteet toteutuivat?	5
* 4.2 Mitä välittömiä tuloksia hankkeella saatiin aikaan? Mitä vaikutuksia tuloksilla on?	15
* 4.3 Miten hakemuksen kohteena olevaa toimintaa jatketaan ja tuloksia sekä kokemuksia hyödynnetään hankkeen päättymisen jälkeen?	17
* 4.4 Toteutuiko hanke aiotulla maantieteellisellä alueella tai kuinka alue mahdollisesti muuttui? Saavutettiinko suunniteltu kohderyhmä vai tuliko siihen muutoksia? Oliko muita toteutukseen liittyviä muutoksia?	23
5 Seurantatiedot.....	23
* 5.1 Päästiinkö toteutuksessa hakemuksessa esitettyihin (kohta 12) numeerisiin tavoitteisiin? Mistä mahdolliset erot johtuvat?	23
* 5.2 Miten asetetut numeeriset tavoitteet palvelivat hankkeen toteutusta? Mitkä indikaattorit olisivat tukeneet paremmin toteutusta? Mitä mahdollisia omia seurantatietoja tai indikaattoreita toteutuksessa hyödynnettiin?	23
6 Hakijan osaaminen, hankkeen riskiarviointi ja ohjausryhmä	24
* 6.1 Miten hanke kartutti tuensaajan hanketyöosaamista ja hankkeen sisällön mukaista osaamista? ...	24
* 6.2 Toteutuiko hankkeen aikana ennakoituja tai muita riskejä ja kuinka niihin reagoitiin?	25
* 6.3 Miten ohjausryhmä tuki hankkeen toteutusta? Miten ohjausryhmä luonnehti hankkeen onnistumista?	26
* 6.4 Miten kohderyhmä koki hankkeen? Millaista palautetta kohderyhmältä on saatu?	27
7 Horinsontaaliset tavoitteet.....	37
7.1 Hankkeessa on tehty toimintaympäristön analyysi sukupuolinäkökulmasta:	37
Sukupuolinäkökulma on huomioitu hankkeen toiminnassa (valtavirtaistaminen).....	37
Hankkeen päätavoite on sukupuolten tasa-arvon edistäminen	37
7.2.....	37
Materiaalit ja jätteet:.....	37
Aineettomat palvelut:.....	38
Hyvinvoinnin edistäminen:	38
Tasa-arvon edistäminen:	38
Yhteiskunnallinen ja kulttuurinen yhdenvertaisuus:.....	38
Kulttuuriympäristö.....	39
Ympäristöosaaminen:.....	39

8 Julkisuus, tiedottaminen ja yhteydet muihin hankkeisiin	39
* 8.1 Miten hanke näkyi julkisuudessa? Miten hankkeesta tiedotettiin?	39
* 8.2 Mihin hankkeisiin tai hankekokonaisuuksiin hanke toiminnallisesti tai muuten liittyi ja miten?	40

3.1 Hankkeen toiminnan ja tulosten tiivistelmä

Keski-Suomen maakunnassa asuu yli 8 900 vieraskielistä ja alueella puhutaan yli sataa eri kieltä (Tilastokeskus 2017). Pääasialliset maahanmuuton syyt ovat alueelle olleet työ, opiskelu ja perheside. Vuoden 2015 kesän jälkeen Suomeen alkoi saapua huomattavasti aikaisempaa enemmän turvapaikanhakijoita. Vuoden 2015 loppuun mennessä Suomeen oli saapunut yli 32 000 turvapaikanhakijaa. Ennen vuotta 2000 Suomeen saapui keskimäärin vain 1 500 - 6 000 turvapaikanhakijaa vuodessa. Maahanmuuton profiiliin äkillinen muutos turvapaikanhakijoiden määrän hetkellisen nousun myötä vuonna 2015 nosti esille merkittäviä tarpeita maahanmuuttajille suunnattujen palveluiden kehittämisessä, sosiaalisen osallisuuden vahvistamisessa sekä hyvien väestösuhteiden edistämässä. Vaikka humanitäärisistä syistä saapuneiden määrä on tasaantunut toistaiseksi esille nousseet tarpeet ovat edelleen merkittäviä monimuotoistuvammassa yhteiskunnassa. Kaksisuuntaisen kotoutumisen toimintatapoja ja asenteita tulee myös jatkuvasti kehittää. Miten saada ystäviä, olla merkityksellinen ja tehdä vaikuttamistyötä omassa asuinympäristössä ovat keskeisiä hyvän elämän pilareita.

Yhdessä enemmän -hankkeen ensimmäinen tavoite oli tarjota maahan muuttaneille neuvontapalveluja kotoutumisprosessin nopeuttamiseksi ja osallisuuden lisäämiseksi. Hankkeessa myös kokeiltiin tapoja edistää maahanmuuttajien ja kantaväestön välistä vuorovaikutusta esimerkiksi aktivoimalla asukas yhdistyksiä ja järjestöjä erilaisiin toimintoihin. Näin tuettiin myös maahan muuttaneiden ja kantaväestön vuoropuhelua. Hanke tarjosi ryhmämentorointia varhaiskasvatuksen ja sosiaalialan ammattilaisille sekä koulutuksia päivähoidon, koulujen, nuorisotyön ja kuntien eri alojen ammattilaisille, mikä edesauttaa heidän monikulttuurisen osaamisen kasvua ja mahdollistaa osaavan tuen kuntaan asettuneiden maahanmuuttajien kanssa työskennellessä tulevaisuudessakin. Lisäksi hankkeessa tutustuttiin ulkomailta toimiviin hyviin käytänteisiin, mikä mahdollistaa uusien ja innovatiivisten toimintamallien hyödyntämisen Keski-Suomessa.

Hankkeen neljä keskeisintä toimenpidettä olivat: 1) neuvontapalveluiden tarjoaminen maahan muuttaneille samalla digitaalisia palveluja kehittämällä ja tarjoten myös kantasuomalaisille ajankohtaista tietoa muun muassa maahanmuuttajista ja maahanmuutosta, 2) lähiökokeilujen kautta maahanmuuttajien ja kantasuomalaisten välisen vuorovaikutuksen edistäminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen (esim. asukas yhdistysten ja järjestöjen aktivoiminen yhteiseen toimintaan, kuten tapahtumat, juhlat, kerhotoimintaa, asukastapahtumat, jne.), 3) ryhmämentorointia ja monikulttuurisen osaamisen koulutuksia, 4) etsiä kansainvälisiä yhteistyötahoja ja tuoda hyviä käytänteitä ulkomailta Keski-Suomeen monipuolisten kotoutumisprosessien tueksi.

Jalkautuvan monikielisen neuvontapalvelun kautta lisääntyi joidenkin maahan muuttaneiden osallisuuden tunne tarjoamalla ohjeita ja neuvoja asiakkaiden tarvitsemaan asiaan tai ongelmaan.

Neuvonnan asiakkaat saivat esimerkiksi tukea ja tietoa opiskelumahdollisuuksista, työllistymisen poluista, oleskelulupa-asioista, tasa-arvosta ja oikeuksista. Hankkeessa saatiin kokemusta maahanmuuttajien ja kantaväestön välisestä vuorovaikutuksesta ja siitä, miten se edistää maahanmuuttaneiden osallisuutta osana yhteisöä. Vaikka kahden vuoden aikana on haastavaa todentaa pitkäaikaisia vaikutuksia yksilöiden elämässä, monista kohtaamisista syntyi maahanmuuttaneille muun muassa sosiaalisia verkostoja tai yksilöllisiä kontakteja. Yhdessä tekemisen ja tutustumisen kautta on onnistuttu joidenkin osallistujien kesken lisäämään tunnetta sosiaalisesta osallisuudesta suomalaisessa yhteiskunnassa, sekä tukemaan eri tahojen ymmärrystä eri kohderyhmien tavoittamisesta. Hankkeen kansainvälinen yhteistyö on avannut uusia näkökulmia kotouttamistoimenpiteisiin ja herätellyt laajempia ajattelutapoja eri sidosryhmien ja yhteistyökumppaneiden kesken. Vahvistamalla maahanmuuttajien ja kantaväestön välistä vuorovaikutusta luotiin yhteisöllisyyttä, mikä taas edisti molemmin puolta turvallisuuden tunnetta ja kuuluvuutta.

Hanke loi monikielisen neuvontamallin asuinalueiden ja virastojen käytössä olevia asiakaspisteitä hyödyntäen niin sanotusti jalkautuen asiakkaidensa luokse. Myös digitaalisten neuvontapalveluiden toimivuutta testattiin. Digitaalisten neuvontapalveluiden hyödyntäminen siirtyi hankkeesta Monikulttuurikeskus Glorian Info-Glorian neuvontapisteeseen. Asuinalueilla ja virastoissa tehtävä jalkautuva neuvonta jatkuu osittain Paremmiin yhdessä ry:n OSANA (2018-2020) -hankkeessa. Hankkeen neuvonnan kautta tavoitettiin yli 1 200 henkilöä, joiden voimavaroja toimia itsenäisesti tuettiin tarjoamalla tietoa yhteiskunnallisista asioista. Hanke lisäsi myös eri asuinalueiden toimijoiden ymmärrystä yhteistyöstä monikulttuuristen asukkaiden parissa ja samalla moninaistuvan yhteiskunnan huomioiminen arkipäiväistyi. Yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutusta mahdollistavia tapahtumia järjestettiin 49 hankeaikana, joihin osallistui 1420 henkilöä. Myös maahanmuuttajien kanssa työtä tekevien henkilöiden ammatillisen osaamisen kasvu lisääntyi hankekunnissa erilaisten koulutusten ja mentoriryhmien myötä, joita hankkeessa pidettiin 8 kappaletta ja joihin osallistui 320 henkilöä. Keski-Suomen maakunnassa maahanmuuttotyötä tekevät henkilöt ovat voineet kasvattaa verkostojaan sekä monikulttuurisuusosaamista mentoroinnin tuella. Hanketuloksena saatiin myös uusia, erilaisia näkökulmia kotouttamistyöhön ja malleja. Näitä jaettiin yhteistyökumppaneille ja hankekuntiin.

3.2 Hankkeen toiminnan ja tulosten englanninkielinen tiivistelmä

There are over 8900 people in Central Finland who speak a non-native language as their mother tongue and over one hundred languages are spoken in the area (Statistics center 2017). The main reasons for immigration have been work, studying and family ties. However, after the summer of 2015 there was a rapid increase in the number of asylum seekers in Finland. By the end of 2015, there were over 32 000 asylum seekers in Finland, an exponential increase from the 1 500 – 6 000 annual averages since the year 2000. This drastic change in the amount of asylum seekers has uncovered new needs to be taken into consideration. The Finnish Government's Migration Strategy aims to ensure that new arrivals in Finland are able to make use of their skills in various ways and to participate in the further development of Finnish society, giving great importance for example in preventing racism. Even though the quantity of people seeking humanitarian aid has

stabilized for now, the emerging need for more extensive and inclusive services remains as our ever-changing society becomes more diverse and the methods and attitudes of two-way integration must be constantly improved.

Project Together More – Immigrants as Part of the Society (ESF, 2017 – 2018) has been a two-year long project focused on bringing diversity to the forefront of neighborhood activity, community outreach and knowledge sharing. Through four project objectives of localized advising services, diversity trainings and mentorship groups, low-threshold community gatherings, and exchange of good practices from Finland and abroad, Project Together More has increased mutual understanding, intercultural respect, and a WE-sense of community among different actors, citizens, and organization in Central Finland.

The first aim of the project was to offer information services to immigrants in order to enhance and expedite their integration into Finnish society. Also, the project sought to increase opportunities for immigrants and native Finns to interact through different activities organized by different associations and organization together with immigrants, increasing coaction and relationships between old and new Finns. Third, municipal workers were offered mentor groups and seminars of different integration and inclusion models, diversity training and multicultural understanding to support their professional growth. Additionally, the project searched for best integration practices outside Finland in order to bring new and innovative ways to support integration and inclusion of immigrants in Central Finland.

The four main practices implemented were: 1) Information and advising services for immigrants, simultaneously developing digital services and offering reliable information to native Finns about immigration. 2) Interaction between immigrants and native Finns in residential areas in order to enhance integration and social inclusion. 3) Offering group mentoring and trainings on different integration models in order to support for example daycare, youth and social workers' professional growth. 4) Seeking best practices particularly from other European countries with a longer history of immigration in order to share new and innovative ways to support inclusion and integration processes of immigrants in Central Finland.

One outcome of the project's work was offering information guidance services to around 1000 immigrants enhancing their integration into society. Access to reliable information increases the feeling of belonging to the society and empowerment by sharing possibilities of being an active citizen. Also, the project work in residential areas increased interaction between native Finns and immigrants through collaboratively organized events and activities, strengthening individual contacts and social networks. 49 different events brought together over 1400 participants. These interactions and the cooperation among different actors supports social inclusion and integration through relationship building and increased awareness and understanding of diversity. The project's professional development goal organized 6 multicultural seminars and 2 mentor groups that attracted 320 professionals working with immigrants in different sectors. Finally, these professional trainings as well as cooperation among different stakeholders and international networking all contributed to bolstering and expediting integration and social inclusion practices and services by reinforcing cross-cultural communication, diversity skills, good practices and broadened perspectives among municipal and third sector organizations.

4 Hankkeen tarve, toteutus ja tulokset

* 4.1 Miten hanke onnistui vastaamaan kehittämistarpeeseen ja kuinka hankkeen tavoitteet toteutuivat?

Keski-Suomen maakunnassa asuu yli 8 900 vieraskielistä ja alueella puhutaan yli sataa eri kieltä (Tilastokeskus 2017). Pääasialliset maahanmuuton syyt ovat alueelle olleet työ, opiskelu ja perheside. Vuoden 2015 kesän jälkeen tilanne kuitenkin muuttui merkittävästi. Suomeen alkoi saapua huomattavasti aikaisempaa enemmän turvapaikanhakijoita. Vuoden 2015 loppuun mennessä Suomeen oli saapunut yli 32 000 turvapaikanhakijaa. Ennen vuotta 2000 Suomeen saapui keskimäärin vain 1 500 - 6 000 turvapaikanhakijaa vuodessa. Vuonna 2014 turvapaikanhakijoita oli 3 651. Keski-Suomen maakunnassa sijaitseviin vastaanottokeskuksiin oli sijoittunut vuonna 2015 noin 2 000 turvapaikanhakijaa. Keski-Suomessa ei ennen vuotta 2015 ollut vastaanottokeskuksia, kun vuonna 2016 tilanne oli, että alueelle oli perustettu kolmetoista vastaanottokeskusta.

Maahanmuuton profiiliin äkillinen muutos turvapaikanhakijoiden määrän hetkellisen nousun myötä vuonna 2015 nosti esille merkittäviä tarpeita maahanmuuttajille suunnattujen palveluiden kehittämisessä, sosiaalisen osallisuuden vahvistamisessa sekä hyvien väestösuhteiden edistämässä. Yhteiskunnallisesti Suomi on ollut hankkeen aikana esillä mm. EU:n syrjintätutkimuksen mukaan yksi Euroopan syrjivimpiä maita (Second European Union Minorities and Discrimination Survey 2017). Hyvän elämän kannalta ihmissuhteet ja kuulluksi sekä nähdyksi tuleminen ovat tärkeitä asioita. Miten saada ystäviä, olla merkityksellinen ja tehdä vaikuttamistyötä omassa asuinympäristössä ovat keskeisiä hyvän elämän pilareita.

Keski-Suomessa maahanmuuttajista suurin osa asuu Jyväskylässä. Kaupungissa asuu maahanmuuttajia laajasti eri asuinalueilla, mutta osa suurasuinalueista erottuu selkeästi muita monikulttuurisempina. Näillä asuinalueilla on myös korkea työttömyysaste ja pienimmät keskimääräiset vuositulot Jyväskylän suurasuinalueista. Esimerkiksi kantakaupungissa asuu vieraskielisiä 3,3% sen asukkaista, Huhtasuon alueella vieraskielisten asukkaiden osuus puolestaan on Jyväskylän korkein 14,3%, Keltinmäki-Myllyjärvi-alueella 12,1% ja Kuokkalassa 6,8%. Huhtasuolla työttömien osuus työvoimasta on peräti 28,4%, Keltinmäki-Myllyjärvellä 20,4% ja Kuokkalassa 18,3%. Koko Jyväskylän työttömyysasteen ollessa 17,6%. Myös yksinhuoltajaperheiden sekä vuokra-asuntojen osuus asuntokannasta on näillä alueilla suurinta.

Osallisuus koostuu monesta tekijästä eikä pelkästään sosioekonomisista tekijöistä, mutta tilastot antavat suuntaa esimerkiksi taloudellisista lähtökohdista eri alueilla sekä syrjäytymisriskeistä elämän eri osa-alueilla. Yhdessä enemmän -hankkeen toiminnot kohdentuivat näille asuinalueille sekä Pohjoiseen Keski-Suomeen Viitasaaren kaupunkiin, jossa hankkeen käynnistyessä sijaitsi turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskus.

Hanke tuki Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 – Suomen rakennerahasto-ohjelman toimintalinja 5:n tavoitetta tarjoamalla maahanmuuttajille (myös heikoimmassa asemassa oleville) neuvontapalveluja. TL 5 mukaan maahanmuuttajien sosiaalista osallisuutta voidaan tukea tehostetuilla kotoutumistoimenpiteillä, jotka tapahtuvat monialaisena yhteistyönä eri toimialojen viranomaisten ja muiden tahojen välillä. Kehittämisen kohteena olivat sosiaalista osallisuutta sekä hyvinvointia tukevat palvelut, toimintamallit ja rakenteet. Lisäksi kehitettiin sosiaalisia tukiverkostoja, asiakaslähtöisiä toimintamalleja, matalan kynnyksen palveluita sekä tuettiin yhteisöllisyyttä ja yhteisöllisiä palveluratkaisuja.

Projektisuunnitelmassa asetetut määrälliset ja toiminnalliset tavoitteet saavutettiin hankkeessa (tarkemmin eriteltynä kohdassa 5 seurantatiedot). Pitkän linjan tavoitetta kohderyhmän työelämävalmiuksien sekä osallisuuden vahvistumisesta on vaikea kokonaisuutena arvioida lyhyellä aikavälillä heti hankkeen päättyessä. Toki yksilöllisesti katsottuna osallistumisen myötä voidaan arvioida, että ainakin hetkellisesti nämä valmiudet ovat vahvistuneet, huomioiden että ilman hankkeen toimintoihin osallistumista henkilö ei olisi ollut välttämättä missään toiminnoissa mukana tai saanut tukea asioidensa hoitamiseen.

Hankkeen tavoitteisiin kuului kiertävän maahanmuuttajaneuvontamallin kehittäminen hankekunnissa digitaalisia neuvontapalveluja hyödyntäen. Lisäksi hankkeen tavoitteena oli vahvistaa kantaväestön ja maahanmuuttajien vuorovaikutusta muun muassa asukasyhteistyöllä ja lähiötyöskentelyllä. Näillä toimenpiteillä pyrittiin ehkäisemään muun muassa mahdollisia kantaväestöön syntyviä kielteisiä mielikuvia maahanmuuttajista. Vuorovaikutuksen lisääntymisen kantaväestön kanssa katsottiin edesauttavan maahanmuuttajia myös verkostojen luomisessa, mikä on usein merkittävä kanava työpaikan löytymiseksi. Hankkeessa tuettiin myös koulutuksen avulla esimerkiksi päivähoidon, koulujen ja nuorisotyötä tekevien ammattilaisten ammatillista kasvua lisäämällä heidän osaamista monikulttuurisessa työssä ryhmämentoroinnin sekä koulutuksen keinoin. Lisäksi hankkeessa haettiin tietotaidollista osaamista ja hyviä käytänteitä

sellaisista maista, joissa kotouttamistyötä on tehty pidempään ja suuremmilla määrillä (kuten Ruotsi, Irlanti ja Tanska).

Yhdessä enemmän - maahanmuuttajat osana yhteisöä -hankkeen lähtötilanteessa näyttäytyi muun muassa maahanmuuttajataustaisten henkilöiden puuttuminen asuinalueyöskentelystä tai sen kehittämisestä. Asuinalueiden asukkaiden yhteisöllisyyden tunne maahanmuuttajien ja kantasuomalaisten välillä jäi eri asuinalueilla vähäiseksi, koska muun muassa sosiaalisten suhteiden solmimiseen ei ole riittävästi luontevia, ohjattuja ja turvallisia mahdollisuuksia. Myös maahanmuuttajien välillä, eri kansallisuuksilla on ennakkoluuloja toisiaan kohtaan, joten yhteistyö maahanmuuttajaryhmien välillä ei ole itsestäänselvyys.

Yhdessä enemmän -maahanmuuttajat osana yhteisöä -hankkeessa jalkauduttiin eri asuinalueille Jyväskylässä (Kuokkala, Keltinmäki, Huhtasu) tiiviissä yhteistyössä mm. Jyväskylän kaupungin hyvinvoivat asuinalueet työntekijöiden kanssa ja huomattiin, ettei maahanmuuttajat osallistu esimerkiksi kaupungin järjestämiin asukaskahveihin tai hankkeen järjestämiin tapahtumiin, eivätkä siten saa myöskään ääntään kuuluviin esimerkiksi kehitettäessä eri asuinalueiden asukkaiden hyvinvointia. Osallisuuden tunne jää tällöin vähäiseksi. Lisäksi hankkeessa huomattiin, ettei maahanmuuttajia tavoita samojen perinteisten tiedottamisen kanavien kautta kuin kantasuomalaisia, kuten Facebook, kotisivut, sähköposti, kauppojen ilmoitustaulut, menovinkki - palstat jne. Maahanmuuttajien tavoittaminen tapahtumiin ja toimintaan oli välillä haasteellista, ja osassa tapahtumissa tavoitettiin vain kantaväestön edustajia. Nämä lähtökohdat huomioitiin mm. hankkeen tiedotuksessa ja pyrittiin koko hankeajan etsimään uusia innovatiivisia tiedotusmuotoja (mm. Youtube -videot ja tiedotus suoraan esim. kerrostalojen ilmoitustauluille eri kielillä). Kokonaisuutena tapahtumiin saatiin osallistujia myös sinnikkään henkilökohtaisten, kasvokkain tapahtuvien yhteydenottojen ansiosta.

Hankkeen tavoitteiden saavuttamiseksi hanke toteutti monikielistä neuvontaa Jyväskylän asuinalueilla neuvontapalvelupisteissä eri toimijoiden kanssa (Huhtasuolla terveysasema ja kirjasto, Keltinmäessä lähikirjasto ja päiväkeskus, Kuokkalassa Lähiötaalo Kuokkis, sekä Jyväskylän kristillinen opisto). Lisäksi neuvontaa järjestettiin PopUp luontoisesti eri viranomaisten tiloissa (TE-palvelu, Kela ja Maistraatti) kuin myös Viitasaaren kaupungintalon yhteispalvelupisteessä. Yhteydenottoja neuvontapisteisiin tuli hankkeen aikana (2017-2018) yhteensä 1244 kappaletta, joista n. 70% oli miehiä. Neuvontaa tarjottiin suomeksi, englanniksi ja arabiaksi. Neuvonnan asiakasmäärien huima nousu hankkeen toisen toimintavuoden alussa osoitti osaltaan kuinka

uuden palvelun käynnistäminen ja kohderyhmän tavoittaminen vie aikaa. Toisaalta esimerkiksi ketterät ratkaisut esim. siirtää neuvontaa oppilaitoksen sisälle opinto-ohjaajien tilojen yhteyteen osoitti että viemällä palvelut sinne missä ihmiset muutenkin asioivat, helpottaa asiakkaiden tavoittamista. Toisaalta aina tämäkään ei päde, esim. terveysasemalla kokeiltu neuvonta ei tavoittanut asiakkaita, vaikka terveysasemalla kävi paljon maahanmuuttajia.

Neuvonta käynnistettiin heti hankkeen ensimmäisen toimintavuoden keväällä (2017) ja jatkettiin hankkeen loppuun asti (2018). Huhtasuolla neuvonta aloitettiin Terveysasemalla ja Kuokkalassa ViaDia Jyväskylä ry:n Lähiötalo Kuokkiksella. Keltinmäessä neuvonta aloitettiin kaupungin päiväkeskuksen tiloissa. Lisäksi neuvonta käynnistettiin Viitasaaren kaupungintalolla yhteispalvelupisteen yhteydessä. Asuinalueiden neuvontapisteen valittiin tarkoituksilla erilaisiksi, että saadaan kokemuksia myös erilaisista toimintaympäristöistä neuvonnan suhteen. Hankkeen maahanmuuttajaneuvoja oli tavattavissa neuvontapisteissä kerran viikossa. Näiden lisäksi yhtenä päivänä viikossa neuvoja oli tavattavissa Skypen, puhelimen tai sähköpostin kautta. Neuvontaa ja tiedonvälitystä vahvistettiin avaamalla syyskuussa 2017 myös kantasuomalaisille maahanmuuttokysymyksissä neuvova puhelin. Tietopuhelinpalvelulla kantaväestölle pyrittiin vähentämään mahdollisten väärin tietojen ja ennakkoluulojen leviämistä, mikä voi vähentää turvattomuuden tunnetta ja erilaisuuden pelkoa. Kantaväestölle ei ole aiemmin ollut tarjolla palvelua, josta he voisivat kysyä neuvoa heitä askarruttavista maahanmuuttoon liittyvistä asioista. Tietopuhelimesta kysytyjä asioita liittyivät esimerkiksi oleskelulupiin ja maahanmuuton kustannuksiin. Tietopuhelin ei kuitenkaan tavoittanut määrällisesti niin paljon ihmisiä, että sitä olisi jatkettu toisena hankevuotena. Tietopuhelimen tilalle hanke loi ”tietosivun maahanmuutosta” jonne koostettiin materiaalia muun muassa yleisimpiin maahanmuuttoon liittyviin kysymyksiin.

Kevään 2017 aikana huomattiin haasteita neuvonnan asiakasohjautuvuudessa päiväkeskuksen sekä lähiötalon osalta, jonka myötä pohdittiin Keltinmäen ja Kuokkalan neuvontapisteen uudelleensijoittumista. Elokuun alussa 2017 Keltinmäessä neuvontapiste vaihtui Keltinmäen lähikirjastolle päiväkeskuksen sijaan. Tämä vaihdos toi heti uusia asiakkaita. Myös Kuokkalan neuvontapisteen osalta tehtiin vaihdos Jyväskylän Kristillisen Opiston tiloihin lokakuun lopussa, joka oli myös onnistunut muutos ja asiakasmäärät kasvoivat heti myös tässä pisteessä.

Etäneuvonta (puhelimitse tulleita yhteydenottoja lukuun ottamatta) ei alkuun tavoittanut asiakkaita, jonka myötä otettiin käyttöön chat -palvelu sekä WhatsApp-sovellus osaksi neuvontatyötä. Hankkeen tavoite tarjota maahanmuuttajille kiertävä neuvontapalvelu

kotoutumisprosessin nopeuttamiseksi ja osallisuuden lisäämiseksi onnistui hankkeessa. Hanke sai vietyä neuvontapalvelun asuinalueille ja osaksi muita palveluja ja rakenteita. Etäneuvonnan chat-palveluiden osalta oli haasteita koko hankkeen ajan tavoittaa asiakkaita. Neuvonnasta kysytyjä asioita olivat mm. opiskelupaikka, Kela (hakemukset, selvitykset, laskelmat), oleskelulupa-asiat, yleiset hakemusasiat, soittaminen, lisäselvitykset eri asiointeihin liittyen, hygieniapassin suorittaminen, lakipalvelut, perheenyhdistäminen, avioliitto, laskujen maksu, uuden asunnon etsiminen, asumiseen liittyvät asiat esim. lämmitys, muuttoon liittyvät asiat, terveysasiat, lääkäriaikojen varaaminen, yleinen kieliapu, muu avustaminen esim. lippujen ostaminen.

Hankkeen toisena tavoitteena oli kasvattaa kantaväestön ja maahanmuuttajien vuorovaikutusta asukasyhteistyöllä ja lähiötyöskentelyllä. Tällä pyrittiin ehkäisemään muun muassa mahdollisia kantaväestöön syntyviä kielteisiä mielikuvia maahanmuuttajista. Tämän tavoitteen toteutumiseksi hanke järjesti tai oli mukana järjestämässä hankeaikana 49 tapahtumaa tai ryhmätoimintaa. Tapahtumiin osallistui 1420 henkilöä. Järjestettyjä tapahtumia olivat mm. kielikahvilat, luontoretket, Kukkulan keittiö -ruokatapahtuma, palstaviljelyryhmä, ystävänpäiväkahvit, aamupalatapahtuma toiminnan suunnitteluun, hyvä aamu -perhetapahtuma, Art Cafe, kahvilakirppis, tullaan tutuiksi kahvitellen -tilaisuus, laavuretki, dokumentti-ilta ja piknik. Toiminnan paikkoina olivat asuinalueilla mm. kylätoimisto, seurakunnan tilat, lähiötalo, nuorisotilat, kirkko, kylätalo, perhepuisto, kaupungin viljelypalsta, terveysasema, kirjasto, liikuntapuisto ja tori. Yhteistyötä tehtiin tiiviisti eri yhteistyötahojen kanssa.

Hankkeen ensimmäisten kuukausien aikana lähdettiin kartoittamaan, millaista toimintaa Jyväskylän eri asuinalueilla ja Viitasaarella järjestettäisiin kantasuomalaisten ja maahanmuuttajien vuorovaikutuksen lisäämiseksi. Tehtiin kartoitusta toiminnoista, joita on jo olemassa (kuten kielikahvilat, kielikaveritoiminta, story sharing cafe) sekä niiden käytännöllisyydestä saattaa kantasuomalaisia ja maahanmuuttajia yhteen. Kielikahviloita päätettiin järjestää Jyväskylässä Keltinmäessä, Huhtasuolla ja Kuokkalassa. Kielikahviloiden lisäksi muuta toimintaa, jota eri asuinalueille mietittiin toteutettavaksi, olivat mm. ruokatapahtumat (esim. "illallinen naapurin kanssa"), lähiöön tutustuminen esim. asuinalueella pidempään asuneen henkilön toimesta ("lähiöturisti") sekä erilaisia musiikkitapahtumia.

Ensimmäisenä hankevuonna (2017) järjestettiin kielikahviloita kevään ja syksyn aikana Kuokkalassa, Huhtasuolla ja Keltinmäessä yhteensä 12 kertaa. Niihin osallistui yhteensä 66 ihmistä. Aktiivisen alun jälkeen kielikahvioiden kävijämäärä hiipui syksyä kohden ja vuoden lopulla

päätettiin, että kielikahvilatoimintaa ei jatketa seuraavana vuonna, vaan keskitytään muihin tapahtumiin. Yhteistyössä Viitasaaren seurakunnan kanssa järjestettiin 25.4.2017 ”Kaikkien kulttuurien Viitasaari” -tapahtuma, johon osallistui 60 henkilöä. 21.5. järjestettiin ”Kukkulan Keittiö” -tapahtuma Keltinmäessä yhteistyössä Keltinmäen Keitaan asukasyhdistyksen kanssa, johon osallistui 55 henkilöä. Kesällä hanke toteutti Viljellään yhdessä -toiminnan Kuokkalan viljelypalstalla, joka kokoontui kesän aikana 6 kertaa ja osallistumiskertoja oli 23 (osallistujia 10 eri henkilöä). Kesällä toteutettiin vielä luontoretki 20.6. Viitasaarella, johon osallistui 7 hlöä, sekä 27.6. Piknik -tapahtuma, johon osallistui 20 hlöä. Hanke oli 12.12.2017 mukana Suomi-illassa Äänekoskella Yhdessä ei olla yksin -hankkeen vieraana. Tilaisuuteen osallistui 18 henkilöä. Syksyllä järjestettiin alueilla kielikahviloita ja joulukuussa 13.12. Lähiötalo Kuokkiksella ”Kaikkien Kuokkala” -tapahtuma, johon osallistui 9 henkilöä.

Vuonna 2018 ensimmäinen tapahtuma oli tammikuussa järjestetty yhteinen tutustuminen Jyväskylän kaupungin sinfoniaan, johon osallistui 10 hlöä. Keltinmäen asukasyhdistyksen kanssa järjestettiin yhteistyössä Ystävänäpäivä -kahvit 14.2., johon osallistui 6 henkilöä. Huhtasuon kylätoimiston kanssa yhteistyössä järjestettiin heidän tiloissaan Aamupala -tapahtuma 19.2, jonka tarkoituksena oli houkutella paikallisia asukkaita kertomaan, millaista toimintaa he asuinalueelleen haluavat. Tapahtuma keräsi 25 henkilöä paikalle ja ideoita saatiin runsaasti. Näiden pohjalta hanke on lähtenyt suunnittelemaan toimintoja keväälle/kesälle Huhtasuon asuinalueelle. Hanke osallistui myös Jyväskylän kaupungin organisoimaan Monikulttuuriseen talvipäivään 20.2. tarjoamalla kyyditystä sekä opastusta liikuntalajeista paikan päällä. Kolme henkilöä osallistui tähän tapahtumaan. Hankkeessa mietittiin uusia keinoja saada kantasuomalaisia mukaan toimintaan ja kokeiltiin muun muassa Kehitysvammaisten Tukiliiton käyttämää yhteistä elokuvahetkeä nimeämällä se ”Tullaan tutuiksi kahvitellen” -tapahtumaksi, jossa ensin yhdessä kahvitellaan ja sen päälle mennään elokuvaan tai katsotaan elokuva. Jyväskylän kaupunki järjestää kaikille avoimia Hopea Kino päiväelokuva tilaisuuksia, johon saimme luvan ryhmämme kanssa osallistua. Helmikuussa 23.2. kirjastolla tapasivat yhdeksän ihmistä. Kuokkalassa järjestettiin 10.3. kahvilakirppis, joka sai lämpimän vastaanoton. Paikalle saapui 11 myyntipöydän pitäjää ja tapahtumassa vieraili noin 90 henkilöä. Maaliskuussa 17.3. hanke osallistui myös yhdessä KYT ry:n Kansalaistoiminnan keskus Mataran kanssa Jyväskylä-päiville Hippokselle. Tapahtuma keräsi runsaasti kävijöitä (333 henkilöä vieraili pisteessämme). Hanke toteutti monikielistä alias-peliä pisteessä.

Jyväskylän kaupungin hyvinvoivat asuinalueet työntekijöiden kanssa toteutettiin 14.4. Kuokkalassa Hyvä aamu -tapahtuma Yrttisuon perhepuiston tiloissa. Tapahtuma keräsi noin 65 osallistujaa. Huhtasuon kylätoimistolla toteutettiin 26.4. pelikahvila yhteistyössä vuoden alussa käynnistyneen Ihmisten ilmoille! -hankkeen (STEA) kanssa. Pelikahvilaan osallistui kuusi henkilöä. Perjantaina 27.4. järjestettiin jälleen Tullaan tutuiksi kahvitellen -tapahtuma, johon osallistui yksi osallistuja. Huhtasuon kylätoimistolla järjestettiin parvekeviljely -tapahtuma 7.5. yhteistyössä Ihmisten ilmoille -hankkeen kanssa, johon osallistui 10 hlöä. Yhteistyössä Kotopaikka -hankkeen kanssa järjestettiin 15.5. Viitasaarella Makuja maailmalta ja uria Keski-Suomesta -tapahtuma. Tapahtumassa kävi noin 15 henkilöä. Hanke oli mukana 17.5. Jyväskylän nuorisopalveluiden kanssa toteuttamassa Kuokkalan päivä -tapahtumaa, joka toteutettiin yhteisötaide-menetelmällä maalaamalla Kuokkalan torin penkit yhteistyössä alueen asukkaiden kanssa tekemällä keskustasta kaikille viihtyisämpää. Tapahtumaan osallistui 100hlöä. Torstaina 24.5. järjestettiin yhteistyössä Jyväskylän kaupungin hyvinvoivat asuinalueet työntekijöiden kanssa dokumentti-ilta Keltinmäessä. Dokumentti oli jyväskyläläisen maahanmuuttajataustaisen ohjaajan tekemä, Päivä Intiassa. Paikalle saapui 11 henkilöä. Yhteistyössä Jyväskylän seurakunnan kanssa Kauppakeskus Sepässä, seurakunnan Kipinä tiloissa järjestettiin 26.5. ArtCafé eli taidekahvila-tapahtuma, jonne saatiin monikulttuurisia taiteilijoita esittelemään töitään. Tapahtumaan oli ilmoittautunut viisi monikulttuurista taiteilijaa, mutta yksi heistä valitettavasti sairastui eikä päässyt paikalle. Tilaisuus keräsi vain seitsemän kävijää koko päivän aikana. Hanke oli mukana myös Jyväskylän kaupungin Keltinmäessä järjestämässä Kotalammen puistossa tapahtuu -tapahtumassa 5.-6.6. Tiistaina tapahtuma keräsi noin 40 kävijää. Kesäkuun 14. päivä järjestettiin vielä yhteistyössä Ihmisten ilmoille! -hankkeen kanssa Vuorilammen laavuretkipäivä, johon osallistui 18 henkilöä. Elo- ja syyskuussa Ihmisten ilmoille! -hankkeen kanssa yhteistyössä järjestettiin matalan kynnyksen ulkoilua Huhtasuon Pupuhuhta-alueella saadakseen kaikkia vauvasta vaariin yhdessä kävelylle. Tapahtuma keräsi 3 osallistujaa. Hanke toteutti 12.9. Yhdessä sinfoniaan -tapahtuman Monikulttuurikeskus Glorian kanssa yhteistyössä. 8 osallistujaa pääsi tutustumaan kaupungin sinfonian kenraaliharjoituksiin, teatteritalon toimintaan, sekä toisiinsa keskustelukysymysten kautta välitauolla. Päätymistä kohti hanke osallistui vielä jokaisella asuinalueella viimeisen tapahtuman järjestämiseen. Huhtasuon siistiksi -tapahtumassa 26.10. yhteensä 30 osallistujaa oppi kierrätyksestä ja roskienlajittelusta monella kielellä, askartelun, musiikin ja kahvittelemisen lisäksi. Huhtasuon tapahtumaa oli mukana järjestämässä monta eri tahoja, mm. Ihmisten ilmoille! -hanke, seurakunta, sekä paikallisia asukkaita. Yhteisöllisessä sadonkorjuujuhlassa Keltinmäellä 1.11 viisi

osallistujaa järjestäjien lisäksi juhlistivat kansainvälistä sadonkorjuu teemaa myös paikallisen eskaritaidenäytöksen avajaispäivänä. Keltinmäen tapahtuman suunnitteluun sisältyi myös kahden eri alueella työskentelevän toimijan tutustuttaminen toisiinsa. Uusi Building Bridges -hanke ja Jyväskylän kaupungin hyvinvoivat asuinalueet molemmat toimivat Keltinmäellä ja Kuokkalassa, joten sadonkorjuujuhlan järjestämisen jälkeen heillä on mahdollisuus tehdä tulevaisuudessakin yhteistyötä, erityisesti kansainvälisten asukkaiden huomioimisen kannalta. Kuokkalan ostoskeskuksessa toteutui 10.11. Kuokkalan isänpäivä -tapahtuma yhdessä Jyväskylän kaupungin hyvinvoivien asuinalueiden, Kuokkalan MLL:n sekä muutamien ostoskeskuksen liikkeiden kanssa. Tapahtuman askartelupiste keräsi 25 osallistujaa, pääsääntöisesti lapsia vanhempineen ja yhteensä 200 ihmistä pysähtyi keskustelemaan, kuuntelemaan musiikkiesityksiä tai vähintään ottamaan tikkaria vastaan. Viitasaarella vietettiin 13.11. seurakunnan kanssa yhteistyössä Kaikkien kulttuurien Viitasaari -nyttäreitä, johon osallistui 18 henkilöä mukaan lukien lapsia, nuoria ja aikuisia tutustuen toisiinsa ruoan, keskustelun, leikkien sekä osallistavan suunnittelun kautta.

Osana hankkeen tavoitetta kasvattaa maahanmuuttajien ja kantasuomalaisten vuorovaikutusta hanke käynnisti myös kielikaveritoimintaa. Toiminnan periaatteena oli vastavuoroinen kielen oppiminen. Kielikaveritoiminnassa muodostettiin kielipareja, jossa kumpikin tukee toisen kielenoppimista vastavuoroisesti. Hanke tavoitti 45 henkilöä kielikaveritoimintaan, joista saatiin 7 kieliparia muodostettua hankkeen aikana, eli 14 henkilöä löysi ystävän kielen oppimisen tueksi toiminnan kautta.

Hankkeen kolmantena tavoitteena oli koulutuksen sekä mentoroinnin avulla tukea päivähoiton, koulujen ja nuorisotyötä tekevien ammattilaisten ammatillista kasvua lisäämällä heidän monikulttuurista osaamista. Tavoitteen toteutumiseksi hanke järjesti 6 koulutusta ja kaksi mentoriryhmää.

Syyskuussa 2017 hankkeessa käynnistyi sosiaalityön ammattilaisille vertaismentoriryhmä asiantuntijamentori Kati Turtiaisen (VTT) ohjauksessa. Mentoriryhmässä aloitti yhdeksän henkilöä ja he tulivat kuudesta eri Keski-Suomen kunnasta. Henkilöstömuutosten vuoksi ryhmän kokoonpano hieman muuttui prosessin aikana ja yhteensä ryhmään osallistui 17 eri henkilöä kunnista sekä seurakunnasta. Mentoriryhmä kokoontui yhteensä 10 kertaa hankkeena aikana, joissa kerrallaan ryhmä koostui n. 8-10 henkilöstä kerrallaan. Ryhmä oli moniammatillinen ja eri ammattialojen asiantuntijoita yhdistävä, joka ylitti myös kuntarajoja. Ryhmän osallistajat olivat

oman alansa ammattilaisia sosiaalialan eri sektoreilta ja muita ihmistyön ammattilaisia, kuten lastensuojelu, diakoniatyö, maahanmuuttokoordinaattorin työ, sosiaalityöntekijän työ.

Toinen käynnistetty mentoriryhmä oli suunnattu varhaiskasvatuksen henkilöstölle, joka käynnistyi tammikuussa 2018 asiantuntijamentori Ulla Packalenin johdolla. Toisen mentoriryhmän käynnistymisessä oli alkuun haasteita, vaikka varhaiskasvatuksesta nousi hankkeen teettämässä kartoituksessa tarpeita vertaistoiminnalle. Kokoon saatiin kuitenkin lopulta 8 hlö:n ryhmä. Ryhmään osallistui yhteensä 5 henkilöä, mutta aktiivisesti heistä pääsi osallistumaan ryhmätoimintaan vain 1-3 hlöä. Koska lopullinen osallistujamäärä jäi pieneksi, ryhmä lopetettiin keväällä 2018 suunniteltua aiemmin. Ryhmään osallistuneet kertoivat kuitenkin palautteissa saaneensa tukea omaan työhönsä ryhmästä, vaikka prosessi jäi lyhyeksi.

Hankkeen järjestämiin koulutuksiin vuonna 2017 osallistui yhteensä 115 henkilöä ja vuonna 2018 yhteensä 169 henkilöä. Hankkeen koulutuksia olivat 4.10.17 ”Maailma liikkeessä - jäsenyydet jäljessä” -koulutus (24 osallistujaa), 21.11.17 ”Maahanmuuttajat, mielenterveys ja traumat” - koulutus (115 osallistujaa), 20.3.18 ”Opitaan yhdessä kulttuurienvälisestä vuorovaikutuksesta” (28 osallistujaa), 28.5.18 ”Kohtaammeko arjessa kulttuureja vai ihmisiä?” (45 osallistujaa) sekä 20.9.18 ”Osallisuus ja työelämä” (66 osallistujaa) ja 31.10.18 ”Monikulttuurinen varhaiskasvatus” (32 osallistujaa).

Hankkeen neljäntenä tavoitteena oli kansainvälisen yhteistyön kautta edesauttaa uusien ja innovatiivisten toimintamallien tuomista Keski-Suomeen EU:n alueelta ja/tai muualta maailmasta.

Hankehenkilöstö teki hankkeen aikana 4 vierailumatkaa tutustuen eri maiden kotouttamiskäytäntöihin. Matkat kohdentuivat maahanmuuttoa käsitteleviin seminaareihin Ruotsissa ja Kreikassa, sekä Irlannissa vieraillessa University of Sanctuary toimintaan ja Norjassa Stavangerin kaupungissa kotoutumistyöhön tutustumiseen Norjan kuullessa EU:n Intercultural Cities -verkostoon. Pohjoismaissa muun muassa Ruotsissa on tehty kotouttamistyötä jo pitkään. Esimerkiksi Ruotsiin on jo vuodesta 2006 muuttanut vuosittain lähes 100 000 henkilöä (huomioitavaa vuoden 2015 nousu). Tästä syystä Malmössä järjestetty ”Together for Inclusion” -seminaari 20.-22.3.17 tuki hankkeen tavoitteita löytää erilaisia kotouttamiskäytänteitä ja kuulla käytännön kokemuksia maasta, joka väkilukuun suhteutettuna vastaanotti toiseksi eniten Euroopassa turvapaikanhakijoita vuonna 2015 (vain Saksa enemmän).

Malmön seminaarin järjestävä tah, Welcome to Europe -inclusion, integration & internationalization on Kalajoen kaupungin hallinnoima ja Opetushallituksen Kansalaisten Eurooppa -ohjelman rahoittama hanke. Hankepartneri Suomesta on Keski-Suomen Kylät ry, mutta partnereita tulee myös neljästä muusta Euroopan maasta: Ruotsista, Liettuasta, Italiasta ja Montenegrosta. Hankkeen tarkoituksena on hyvien käytänteiden etsiminen ja levittäminen partnerimaiden välillä kussakin maassa järjestettävissä seminaareissa. Yhtenä hankkeen erityisosa-alueena on kotouttaminen: maat, jotka ovat muita edellä kotouttamisessa jakavat hyviä käytänteitä perässä tuleville. Yhdessä tietoa jakaen etsitään siis uusia tapoja kotouttamiseen. Myös Malmön seminaarissa oli osallistujia kaikista viidestä maasta. Seminaarin ohjelmassa tutustuttiin Ruotsin kotouttamiskäytäntöihin ja -malleihin monesta eri näkökulmasta. Esillä oli työ turvapaikanhakijoiden kanssa, asuinalue toiminta, kouluissa tehtävä monikulttuurinen nuorisotyö, kirjastojen ja kaupungin kulttuuripalveluiden kotouttava työ jne.

Kreikan Ateenassa hankehenkilöstö osallistui ”The Migration” konferenssiin. Vuodesta 2012 vuosittain järjestettävään konferenssiin osallistuu noin 200 - 400 osallistujaa ympäri maailman. Vuoden 2017 konferenssi pidettiin Kreikan Ateenassa Harokopion yliopistossa ja se keräsi kokoon maahanmuuton asiantuntijoita ja tutkijoita yli 60 eri maasta kaikilta mantereilta. Kreikassa osallistujia oli yli 400 henkilöä.

Vuoden 2017 konferenssissa (23. - 26.8.17) oli esillä maahanmuutto -ja muuttoliiketutkimusta monista eri näkökulmista. Neljän päivän aikana ohjelmassa oli yli 400 esitystä, joissa esiteltiin tutkimustietoa globaalista muuttoliikkeestä, vapaaehtoisesta ja pakkomaahanmuutosta, Euroopan pakolaiskriisistä, mediatutkimusta maahanmuutosta, ihmisoikeusteemoista (esim. naisnäkökulmasta) ja näihin liittyvistä ilmiöistä sekä käytännön toimenpiteistä, joilla on edesautettu kotoutumista (esim. mobiilisovelluksin).

Hanke tutustui myös 5.3. - 8.3.2018 Dublinissa University of Sanctuary -ohjelmaan. Vierailuista saatuja ideoita, ajatuksia ja toimintamalleja jalkautettiin hankkeessa verkostoissa sekä toiminnan tasolla. Irlannista löydetty Art cafe -toiminta toteutettiin sellaisenaan Jyväskylässä, Ruotsin Malmöstä saatiin idea tiivistää yhteistyötä paikallisten kirjastojen kanssa ja Ateenan konferenssin globaalia tutkimustietoa on levitetty hankkeen verkostoissa.

EU:n Intercultural Cities Network on maailmanlaajuinen verkosto, joka tukee positiivista suhtautumista moninaisuuteen. Hanke pääsi 6.11. – 8.11.2018 tutustumaan yhteen verkostossa

toimivaan kaupunkiin Stavangeriin Norjassa, joka on myös Jyväskylän ystävyyskaupunki.

Stavangerin Solvberget kirjasto- ja kulttuurikeskus järjesti kolme täyttä päivää eri kotoutumisen ja maahanmuuton parissa toimivien tahojen parissa. Kunnan toimijoiden lisäksi kolmas sektori, vapaaehtoiset asukkaat, yhdistykset sekä seurakuntien uskontojen välinen dialogi esitteli hankkeelle Norjassa toimivia käytänteitä ja ennen kaikkea moninaisuuden hyötyjä yhteiskunnalle.

Yhtenä määrällisenä tavoitteena on ollut saada 5% osallistujista Saarijärvi-Viitasaari alueelta.

Yhteensä tapahtumista, neuvonnasta, mentoriryhmästä ja koulutuksista on kertynyt 352 osallistujaa, joka on 1,2% kaikista osallistujista hankkeen aikana. Maahanmuuttajaneuvojan työajasta 20%, eli kerran viikossa on käytetty Viitasaaren neuvontaan. Tämän lisäksi hankehenkilöstö on ottanut yhteyttä eri toimijoihin Viitasaarella yrittääkseen kehittää lisää toimintaa Viitasaarella. Esimerkiksi seurakunta, koulut ja päiväkodit, viranomaiset kuten Kela, Viitasaaren kalaseura, SPR, kunnan työntekijät erityisesti sosiaalityö ovat tahoja, joihin hankkeesta on ollut yhteistyön yrityksiä. Näistä huolimatta Viitasaaren seurakunta on ollut aktiivisimpana yhteistyökumppanina ja tapahtumia on saatu järjestettyä 2-3 per vuosi. Näihin tapahtumiin on maksullisen rekisteriotteen kautta lähetetty kutsuja, sekä laajasti Viitasaaren eri toimijoille ja Facebook-ryhmiin on lähetetty suoraan kutsuja. Ilmoitustauluilla on ollut myös kutsuja. Yrityksistä huolimatta Viitasaarella ei olla tavoitettu toivottua osallistujamäärää. Yksi yhteistyökumppani ehdotti mahdollisena syynä kuntien epäluottamusta hankkeita kohtaan. Tätä ajatusta ollaan myös kuultu muiden hankkeiden kertomista kokemuksista.

* 4.2 Mitä välittömiä tuloksia hankkeella saatiin aikaan? Mitä vaikutuksia tuloksilla on?

Hankkeen määrällisenä tavoitteena oli tavoittaa 250 osallistujaa. Hanke saavutti määrällisen osallistujatavoitteen. Hankkeen seurantajärjestelmään osallistujia kirjattiin hankeaikana (2017-2018) 268. Kaikkia hankkeen toimintaan osallistujia ei kirjattu osallistujiksi esim. kertaluonteisissa asuinaluetapahtumissa. Osallistuneista ESR järjestelmässä 219 oli naisia. Haasteita ei niinkään ollut osallistujien tavoittamisessa, vaan raportoinnissa. ESR -henkilötietolomake on haastava täyttää esim. suomen kielen oppijan kanssa tai matalan kynnyksen toiminnan ohella. Osa ei myös suostunut kirjaamaan lomakkeessa vaadittavaa henkilötunnusta, jonka vuoksi osallistujaa ei saatu kirjattua hankkeeseen.

12.2. Hankkeeseen osallistuvien henkilöiden lukumäärät hankkeen keston ajalta, naisten määrä eriteltyinä		
	Yhteensä	Saavutettu
Alle 25-vuotiaita	10	17
25-29 vuotiaita	65	103
30-54 vuotiaita	145	105
Yli 54-vuotiaita	30	43
Yhteensä	250	268
Joista naisia	165	219

Suurin osa hankkeen toiminnasta toimi matalan kynnyksen perusteella, eikä siksi voitu kerätä osallistujalomakkeita. Kaikkiaan hankkeen eri toimintoihin osallistui kahden vuoden hankeajana (2017-2018) yhteensä 3005 henkilöä. Näistä 1244 oli maahanmuuttajaneuvonnan asiakasta, 1420 henkilöä tapahtumiin ja toimintaan osallistunutta, 14 kielikaveria, 21 mentorointiin ja 303 koulutukseen osallistunutta ammattilaista.

Hankkeen tuloksena on maahanmuuttajaneuvonnan malli, joka on sijoittunut eri palveluiden yhteyteen (oppilaitos, kirjasto, kaupungintalo). Myös PopUp-neuvontamallia luotiin hankkeessa viranomaispalveluiden yhteyteen (Kela, Maistraatti, TE -palvelut). Neuvonnan asiakaspalvelun myötä asiakkaiden arjen ja elämänhallinnan taidot sekä työllisyysvalmiudet vahvistuivat neuvonnasta saadun avun myötä. Positiivinen palaute niin asiakkailta, kuin yhteistyötahoilta kertoo jalkautuvan neuvontapalvelun hyödystä ja hyvästä vastaanotosta.

Verkostoyhteistyö oli tiivistä monella sektorilla. Moniammatillinen (sosiaalityö, diakoniatyö, lastensuojelu) vertaisryhmämentorointi vahvisti eri ammattialojen moniammatillista verkostoitumista yli kunta – ja ammattirajojen. Hanke osallistui laajasti eri verkostoihin ja teki yhteistyötä yli kunta -ja sektorirajojen. Hanke oli mukana sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohankkeen (Sokra) tilaisuuksissa ja verkostoissa, jonka tehtävänä on tukea ja koordinoita ESR toimintalinja 5:n hankkeita. Hankkeessa on tunnistettu Sokran mallin mukaisesti hankkeen toiminnoista osallisuuden edistämisen palasia, joita kootaan Sokra -hankkeessa laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Hanke teki yhteistyötä kuntien, seurakuntien, oppilaitosten, järjestöjen sekä yksittäisten vapaaehtoisten kanssa.

Hanke innovoi uudenlaisia tapahtumia ja tilaisuuksia omina kokonaisuuksinaan tai eri toimintojen yhteyteen. Erilaisia ideointitilaisuuksia järjestettiin asuinalueille, jotka olivat kaikille avoimia.

Ideoita toimintaan kerättiin myös eri tapahtumien yhteydessä, joka osoittautui myös toimivaksi. Hankkeen tuloksena asuinalueille syntyi uutta osallisuutta vahvistavaa toimintaa, joissa yhteisen tekemisen ja kohtaamisten kautta osallisuus vahvistuu.

Hanke esiteltiin 13.6.17 EU:n seurantakomitealle, joka oli vierailulla Suomessa ja Jyväskylässä. Hanke on ollut mukana myös valtakunnallisessa etnisten suhteiden foorumissa (1.6.17), Mielekäs vapaa-aika – seminaarissa (31.1.18), Sanoja yksinäisyydestä -seminaarissa (2.2.18), Hankemylly - maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyvien hankkeiden koulutuksessa (8.2.2018), radikalisoitumisen ehkäisy: radinet -hankkeen koulutuksessa (13.2.), sekä Maahanmuuttotyön osaamista verkostoissa -ideointipäivässä (21.2.18). Hanke vastasi myös yhdestä työpajasta Maahanmuuttajaperheet Suomessa -seminaarissa (18.1.18). Hanke oli mukana myös 13.4.18 Kaikilla on oikeus kotiseutuun -seminaarissa Helsingissä, 14.5.18 Ihmisoikeusliiton Tyttöjen sukupuolten silpominen -koulutuksessa sekä 21.5.18 Kotona Suomessa -hankkeen Verkostovoimala -tapaamisessa. Hanke on ollut mukana lisäksi suunnittelemassa alueellisen monikulttuurisen MOVE-verkoston kehittämiseen. Lisäksi hanke osallistui 3.10.18 Kotoutuminen yli kieli- ja sijaintimuurien -seminariin Oulussa, joka oli Hyvä alku Pohjois-Pohjanmaalla -hankkeen loppuseminaari.

Sosiaalista mediaa sekä sähköisiä menetelmiä hyödynnettiin niin asiakastyössä, tiedon välityksessä kuin tiedottamisessa. Videomarkkinointia tehtiin eri kielillä (suomi, englanti, arabia) ja Chat -neuvontaa osana etäpalveluiden kehittämistä. Yhdistystori -sivua, Facebookia sekä sähköisiä tapahtumakalentereita hyödynnettiin tiedotuksessa. Hanke kokosi nettisivuille perustietoa maahanmuutosta, jossa esiteltiin tilastotietoja mm. alueellisesta ja paikallisesta näkökulmasta. Hanke kokosi eri ammattialoille tietopaketteja monikulttuurisen työn tueksi, joita levitettiin mm. koulutuksiin osallistuneelle ammattihenkilöstölle. Koottuja tietopaketteja olivat mm. materiaaleja monikulttuuriseen terveydenhuoltoon ja mielenterveytyksen tueksi. Materiaaleissa on kootusti mm. tutkimustietoa sekä materiaaleja eri kielillä (esim. arabia) asiakastyön tueksi.

* 4.3 Miten hakemuksen kohteena olevaa toimintaa jatketaan ja tuloksia sekä kokemuksia hyödynnetään hankkeen päättymisen jälkeen?

Neuvonnan osalta hyväksi käytännöksi tunnistettiin hankkeessa PopUp-neuvonta eri viranomaispalveluiden yhteydessä ja kiertävä neuvontamalli eri palveluiden yhteydessä

(oppilaitos, kirjasto, kaupungintalo, terveysasema). Saman katon alle eri palveluiden sijoittumiseen on vahva suuntaus myös mm. perhepalveluiden (perhekeskukset) kuin nuorten palveluiden osalta (Ohjaamot). Maahanmuuttajien ohjaus voisi toimia tulevaisuudessa myös näiden palveluiden yhteydessä. PopUp-neuvonnan juurtumisesta neuvoteltiin Monikulttuurikeskus Glorian Info Gloria -neuvontapalvelun sekä Paremmiin yhdessä ry:n OSANA-hankkeen kanssa, joille siirrettiin tieto PopUp-neuvonnan toteuttamisesta ja hyvistä käytänteistä. Info Gloria katsoo tulevaisuudessa mahdollisuuksia viedä PopUp-neuvontaa esim. Kelan toimistoille. OSANA-hanke toteuttaa yksilöohjausta ja ovat jalkautuneet myös eri oppilaitoksille, mukaan lukien Yhdessä enemmän -hankkeen jälkeen Kristilliselle opistolle Kuokkalassa hyödyntäen hankkeen kontakteja. Hankkeen tuottama ja kokoama tieto maahanmuutosta jäävät hallinnoivan tahon KYT ry:n nettisivuille.

Etäneuvonnan osalta asiakkaiden tavoittamisessa oli haasteita koko hankkeen ajan. Huolimatta monikanavaisesta tiedottamisesta (mm. Youtube, Facebook, sähköiset kalenterit, flyerit jne.) etäneuvonta ei tavoittanut toivotusti asiakkaita. Etäneuvontaa testattiin niin Skype, puhelin, WhatsApp-sovelluksen kuin Chatin kautta. Näistä vain puhelin ja WhatsApp yhteydenottoja on tullut, niitäkin yhteensä 490, eli 39% kaikista neuvontapalveluiden yhteydenotoista. Etäneuvontaa olisi voinut lähteä alusta alkaen kehittämään Chat-palvelun suuntaan ja juurruttaa se osaksi esim. kaupungin neuvontapalvelua tai muuta julkista palvelua, joka tavoittaa runsaasti ihmisiä. Chat-palvelut ovat lisääntyneet runsaasti viime vuosina ja sen kautta on helppoa ja nopeaa hoitaa tiettyjä asioita. Hankkeen Chat luotiin hankkeen nettisivujen yhteyteen, mutta neuvonta olisi ehkä tavoittanut paremmin asiakkaita jonkun muun suosittumman nettisivun yhteydessä (esim. kaupungin nettisivut). Info Gloria kehittää jatkossa Chat-palveluja heidän nettisivujen yhteydessä ja ovat kiinnostuneita viemään eteenpäin myös hankkeessa käytettyä kielikaveritoimintaa netissä toimivan alustan tai sovelluksen avulla, josta yksilöt voivat löytää itsenäisesti kielikaverin.

Ryhmä- ja yksilömentoroinnin kautta päivähoidon, koulun ja nuorisotyön ammattilaiset saivat tukea oman osaamisensa kasvattamiseen ja sitä kautta muun muassa maahanmuuttajien työ- ja toimintakyvyn edistämiseen. Tällä toimenpiteellä vahvistettiin maahanmuuttajien kanssa työtä tekevien ammatillista osaamista. Sosiaalialan mentoriryhmä jatkaa itsenäisenä verkostona hankkeen jälkeen kokoontumisia kutsuen toisiaan omiin toimintatiloihin. Koulutuksissa ja mentoriryhmissä hankittu tieto, sekä yhteistyöverkostot jäävät ammattilaisten välille käytettäväksi työkaluiksi Keski-Suomessa.

Keltinmäen sekä Huhtasuon asukasyhdistysten kanssa tehty asuinalueyhteistyö käynnisti uusia tapahtumia asukasyhdistyksiin, jotka ovat jatkuneet heidän toimestaan ilman hankkeen tukea (kuten Kukkulan keittiö ja pelikahvila -toiminta). Tavoitteena tapahtumien asettumisessa osaksi asukasyhdistysten toimintaa oli yhteisen tekemisen kautta vahvistaa vuorovaikutusta eri taustaisten ihmisten välillä. Sen lisäksi asukasyhdistysten toimintaan saatiin mukaan uusia kävijöitä ohjatun toiminnan kautta. Asukasyhdistykset saivat hankkeen kanssa yhteistyöstä erilaisia tapahtumamalleja erilaisten ihmisten tavoittamiseksi ja yhteen saattamiseksi.

Hanke levitti tietoisuutta maahanmuuttajien osallisuuden vahvistamisen merkityksellisyydestä ja huomioimisesta esimerkiksi tiedottamisessa. Selkokielen käyttäminen ja monikielinen tiedottaminen olivat hankkeen tiedotuksen kulmakiviä, joita asuinalueilla voidaan hyödyntää myös tulevaisuudessa.

Perinteisen ison loppuseminaarin sijaan hanke päätti järjestää kiertävän loppuseminaarin, joka koostui pienistä kokonaisuuksista ja tietoisuista eri toimijoiden kanssa levittääkseen hyviä käytänteitä, oppeja ja hankkeen suosituksia kunnille ja eri toimijoille. Näissä palavereissa levitettiin tietoa kansainvälisistä havainnoista ja hyvistä käytänteistä, moninaisuuden asennetyöstä Keski-Suomessa, kansainvälisistä verkostoista, sekä hankkeessa hyväksi todettuja huomioita neuvonta- ja asuinaluetyössä. Näitä teemoja on myös tarkoitus levittää laajemmin loppujulkaisussa. Loppukeskusteluja pidettiin Äänekoskella (19 hlöä), Viitasaarella (8 hlöä), Kyyjärvellä (6 hlöä), Karstulassa (4 hlöä), Jyväskylän kaupungin toimijoiden kesken (8 hlöä) sekä Jyväskylän asuinalueiden toimijoiden kanssa erikseen (9 hlöä). Hanketta kutsuttiin myös Jyväskylän yliopistolla järjestettyyn tiedon jakamisen verkostoitumispäivään keskustelemaan kokemuksista (n. 40 hlöä). Lisäksi tarjottiin Jämsään ja Keuruulle samankaltaisia tapaamisia, joille ei löytynyt sopivaa kiinnostusta tai aikataulua. Tietopakettia, yhteenvetoa sekä loppujulkaisua tullaan lähettämään vielä kaikille yhteistyökumppaneille, myös näissä kunnissa. Alla kerrotaan jokaisesta tapaamisesta tarkemmin.

12.10.2018, Äänekosken kaupungintalon valtuustosali Ensimmäinen loppukiertueen kohde oli Äänekoski, jossa Kotopaikka -hanke piti monikulttuurisuuskoulutusta äänekoskelaisille ammattilaisille järjestöpuolelta ja kunnan työntekijöille. Meidän hankkeemme osallistui koulutukseen kertomalla aluksi lyhyesti missä hankkeessamme on ollut kyse, jonka jälkeen keskityimme jakamaan hyviä käytänteitä ja hankkeen aikana opittuja asioita neuvonnasta, sekä

tapahtumien ja toiminnan järjestämisestä asuinalueilla. Pöydän ääressä kävi niin tapahtumia järjestävää tahoja kuin maahanmuuttajien kanssa työskenteleviä henkilöitä keskustelemassa miten huomioida tapahtumissa monikulttuurisuus ja mistä lisäkoulutusta asiaan liittyen voi saada. Muutama osallistuja jäi myös pohtimaan miten toteuttaa joitakin asioita, joita hyvissä käytänteissämme nostimme esille. Tarvetta ja halua saada tietoa näytti Äänekoskella olevan. Myös intoa syntyi osalla osallistujista ottaa asioita omakseen ja lähteä selvittämään eteenpäin, kuinka toteuttaa niitä Äänekoskella. Osallistujilta nousi puheenvuorossa myös esille kysymys, miksei paikalla ollut kuntapäätäjii. Tarkoituksenamme on kiertueella tavoittaa myös heitä. Äänekosken päivänä tavoitimme kuitenkin useita henkilöitä, joiden työssä monikulttuurisuus näkyy tai voi näkyä tulevaisuudessa.

13.11.2018 Viitasaarella kutsuttiin laajasti koolle päätäjii, eri sektoreiden toimijoita, sekä yksityishenkilöitä kuntalaisina. Tunnin aikana toimme hankkeen toimintoja ja hyviä havaintoja esille monikulttuurisen työn ja kotoutumisen huomioimisen suhteen. Esitelmä oli suunnattu Viitasaaren kaupungin toimijoille herättääkseen kiinnostusta ja ymmärrystä moninaisuuden huomioimisesta. Kahdeksan henkilöä tuli paikalle. Keskusteluun osallistui seurakunnan työntekijä, toimittaja, sosiaalialan työntekijöitä, tukiperheenä toimiva, maahan muuttaneen puoliso, sekä muita yksittäisiä monikulttuurisuudesta kiinnostuneita henkilöitä. Keskusteluun varattu aika kävi lyhyeksi kiinnostavien kommenttien ohella. Ryhmätyössä pyysimme miettimään kansainvälisyyden, monikulttuurisuuden ja maahanmuuton välisiä eroja ja yhdyspintoja. Todettiin kuinka ”koko maailma on yhtä” eikä näiden käsitteiden välillä ole suuria eroja käytännössä, vaikkakin määritelmiä on julkisuudessa eriarvoistettu.

14.11.2018 Paikalle tuli 8 henkilöä, jotka edustivat Jyväskylän kaupungin eri tahoja, mm. kansainväliset yhteydet, viestintäpalvelut, kotoutumispalvelut, TE-toimisto ja Monikulttuurikeskus Gloria. Keskustelua käytiin kiihkeästi kahden tunnin ajan, jolloin suunniteltu esitelmä jäi vähille ja yhteiset kiinnostuksen kohteet veivät eteenpäin. Esille nostettiin mm. kansainvälisten verkostojen mahdollisuudet, kaupungin strategian ja imagon merkityksen sekä viestinnän yhteistyö tuodakseen esille monikulttuurisuuteen liittyviä tarpeita, tietoa ja palveluita. Viestintäpalveluista luvattiin lisätä yhteistyötä Info Glorian kanssa ja heidän neuvontapalveluiden näkyvyyttä ja luvattiin, että asiat nostetaan keskusteluun päätäjien tasolla. Päätäjillä on tahtoa, mutta lisää resursseja ei löydy seuraavalle toimintakaudelle. Kansainväliset yhteydet ovat myös kiinnostuneita tehostamaan yhteistyötään eri toimijoiden kanssa ja tänä vuonna ovat mukana

kotoutumispalveluiden ja Monikulttuurikeskus Glorian kanssa järjestämässä ensimmäistä ”Tervetuloa Jyväskylään” -tapahtumaa, josta toivotaan rakentuvan jokavuotista tapahtumaa uusille tulokkaille. Kansainvälisistä verkostoista keskusteltiin mielenkiinnolla, kuten esim. rasismin vastaisen työn tueksi ja työllisyyden edistämiseksi.

19.11.2018 Karstulassa pääsimme keskustelemaan yhteensä 4 henkilön kanssa, jotka työskentelevät maahan muuttaneiden parissa ja lisäksi yhden paikallisen asukkaan kanssa. Tärkeää alueelle oli saada tietoa, mistä neuvontaa voi saada ja esimerkiksi maahanmuuttoon ja monikulttuurisuuteen liittyvän koordinoinnin näki eräs osallistujista olevan vähäistä ja kaipasi verkostoa sen suhteen. Myös monikielisestä tiedottamisesta, sekä asioiden ilmaisutavoista, jotta viestin voi saada perille asukkaille, keskusteltiin. Tarve omakieliselle neuvonnalle nähtiin suurena ja osallistajat saivat tietoa myös millaista työtä maahanmuuton ja monikulttuurisuuden osalta tehdään Jyväskylässä ja tämän osalta keskusteltiin voisiko niistä saada ideoita omaan toimintaan tulevaisuudessa. Yhdessä ei olla yksin -hankkeen kautta. Yhdessä enemmän -hanke toi tähän tilaisuuteen erityisesti tietoa neuvonnan eri mahdollisuuksista ja mistä saada ajankohtaista ja luotettavaa tietoa. Yhdessä ei olla yksin -hanke ja MONIKKO -yhdistys olivat myös mukana jakamassa tietoa ja pohtimassa tulevaa.

19.11.2018 Kyyjärvellä (6 hlöä) pohdimme yhdessä, millaisena Kyyjärvi nähdään maahanmuuton osalta ja miten voisimme tukea maahan muuttaneita, sekä heidän parissaan työskenteleviä ja lisätä Kyyjärven vetovoimaisuutta. Mukana keskustelussa oli Yhdessä ei olla yksin -hanke, Kotopaikka-hanke, MONIKKO-yhdistys ja kunnan väkeä, sekä vapaaehtoisten edustajaa ja maahan muuttaneita. Kyyjärvi koki olevansa jo monessa mukana ja kuntapaikkoja heillä kerrottiin olevan vielä. Kyyjärvi toivoisi kuntaan muuttavan lisää työvoimaa. Kunnassa oli tarvetta neuvonnalle ja sitä sai itse tilaisuudesta ja lisäksi hankkeemme antoi tietoa muista neuvontapalveluista kuten Info Gloriasta ja Info-Langosta, samoin mm. Infopankista ja muita hyödyllisiä tietosivuja linkkipankkimonisteen avulla. Tieto tällaisesta neuvonnasta nähtiin hyvänä ja sitä oli tarvittu, koska sen avulla voi saada täsmävastauksia, tietoa mitä haluaa ja ei tarvitse jonottaa pitkiä aikoja puhelimesta eri tahoille. Tilaisuudessa päästiin myös kertomaan lyhyesti hankkeestamme, matalan kynnyksen toiminnan järjestämisestä, selko- ja monikielisestä tiedottamisesta ja hyvistä käytänteistä muilta alueilta, kuten esimerkiksi tervetuloa-videoiden tekemisestä eri kielillä, johon Kyyjärvellä oltiin jo oltukin tarttumassa yritysmaailmasta päin. Muut hankkeet keskittyivät myös tulevan

suunnitteluun yhdessä kyyjärveläisten kanssa, kun meidän tehtävä oli enemmän jakaa tietoa ja hyviä käytänteitä.

20.11.2018 Knowledge Sharing Event, Jyväskylän yliopistoon kutsuttiin kolmannen sektorin toimijoita, päättäjiä kunnista ja eduskunnasta sekä kansainvälisiä tutkijoita yhteen jakamaan kokemuksia ja toivomuksia yhteiskunnallisesta vaikuttamistyöstä. Yhteensä osallistujia oli yli 40. Kansainvälisiä vieraita oli mm. Iso-Britanniasta, Saksasta, Sveitsistä ja muualta Euroopasta. Paikallisia toimijoita tuli kylätoiminnasta, vapaaehtoistyöstä, sekä eri järjestöistä ja yhdistyksistä. Jokainen toimija sai esitellä lyhyesti omaa työtään Jyväskylässä, Suomessa ja muualla Euroopassa. Ideoita ja kontakteja vaihtui ihmisten välillä yhteisen ryhmäkeskustelun jälkeen. Käynnistyi myös tavoite saada koottua myös Keski-Suomessa kiinnostuneita järjestöjä, tutkijoita sekä päättäjiä kehittämään Englannin esimerkin mukaan yhteistyötä yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja kaksisuuntaisen kotouttamistyön tueksi. Joului- ja tammikuulle on suunnitteilla palaveria, jossa mietitään mahdollisia rahoituskanavia yhteistyön tukemiseksi.

3.12.18 Jyväskylän asuinalueet, Sepän Kipinään kerääntyi 9 osallistujaa eri asuinalueilla työskentelevistä tahoista, mukaan lukien Jyväskylän vuokra-asunnot, MLL, kirjasto, seurakunta, Jyväskylän hyvinvoivat asuinalueet sekä muutama kolmannen sektorin hanke. Keskustelua kävimme neuvontatyön käytännöistä ja tarpeesta, asuinalue työskentelystä, selkokielisestä tiedotuksesta, monipuolisesta ihmisten kohtaamisesta ja hankkeessa todetuista hyvistä käytänteistä sekä puutteista. Hedelmällisintä oli osallistujien välinen keskustelu asian tiimoilta, jossa yhteystietoja ja ideoita vaihtui, sekä alustavia suunnitteluprosesseja saatiin aluille. Moni yhteistyökumppani harmitteli hankkeen päättymistä ja näkevät vielä suuren tarpeen aluetyöskentelyn kehittämiseksi. Yksinäisyys ja sen ehkäiseminen oli yksi yhdistävä teema. Jaoimme tilaisuudessa myös linkkipankkia maahanmuuttoon ja monikulttuurisuuteen liittyvään tietoon. Tapaamisessa myös jaoimme tietoa millaisia monikulttuurisia toimijoita Jyväskylän alueella toimii, jotta verkostoja olisi saatavilla myös tulevaisuudessa tämän alueen ammattilaisiin ja osaamiseen asuinalueilla toimiville tahoille.

Hankkeen tuloksia ja hyviä käytänteitä levitetään myös julkisesti loppujulkaisun myötä, jossa kerätään helmiä, kokemuksia ja palautteita yhteistyökumppaneilta, osallistujilta sekä hankkeen henkilökunnalta. Tämän lisäksi Kotopaikka-hankkeen kanssa yhteistyössä kirjoitetaan kahta blogikirjoitusta liittyen vertaistoimintaan sekä yleisemmällä tasolla hyviin käytänteisiin. Nämä

kirjoitukset julkaistaan viimeistään vuoden 2019 alussa ja tulee myös Kotopaikka-hankkeen verkostojen avulla levitettyä Keski-Suomen kuntiin.

* 4.4 Toteutuiko hanke aiotulla maantieteellisellä alueella tai kuinka alue mahdollisesti muuttui? Saavutettiin suunniteltu kohderyhmä vai tuliko siihen muutoksia? Oliko muita toteutukseen liittyviä muutoksia?

Hanke toteutui suunnitellusti aiotulla maantieteellisellä alueella. Suunniteltu kohderyhmä tavoitettiin jalkautuen eri asuinalueilla kerrostaloihin ja eri toimintoihin mukaan, sekä esittelemällä hanketta eri tilaisuuksissa ja mainostamalla netissä. Hankkeen toiminta toteutui myös suunnitellusti.

5 Seurantatiedot

* 5.1 Päästiinkö toteutuksessa hakemuksessa esitettyihin (kohta 12) numeerisiin tavoitteisiin? Mistä mahdolliset erot johtuvat?

Projektisuunnitelmassa asetetut määrälliset ja toiminnalliset tavoitteet saavutettiin hankkeessa. Hankkeen toimintaan osallistui 268 hlöä, kun tavoitteena oli tavoittaa 250 osallistujaa. Tavoite siis ylittyi hieman. Haasteita ei niinkään ollut osallistujien tavoittamisessa, vaan raportoinnissa. ESR-henkilötietolomake on haastava täyttää esim. suomen kielen oppijan kanssa. Osa ei myös halua kirjata lomakkeessa vaadittavaa henkilötunnusta ja siispä kirjaamattomia osallistujia on paljon enemmänkin. Osallistujista 219 eli 82% oli naisia, 20% oli alle 30 vuotiaita ja 0,6% alle 25 vuotiaita. Työttömiä oli 27. Henkilötyöpäiviä tavoitettiin 200 ja niitä saavutettiin 217.

* 5.2 Miten asetetut numeeriset tavoitteet palvelivat hankkeen toteutusta? Mitkä indikaattorit olisivat tukeneet paremmin toteutusta? Mitä mahdollisia omia seurantatietoja tai indikaattoreita toteutuksessa hyödynnettiin?

Hankeelle asetetut numeeriset tavoitteet eivät kuvasta tarpeeksi hankkeen toimintaa siinä laajuudessa mitä hanke toteutti toimintaa ja tavoitti ihmisiä. Hankkeen asuinalue, jossa

toteutettiin yksittäisiä tapahtumia, tavoitti paljon ihmisiä mutta numeerisesti heitä ei saatu kirjattua hankkeeseen osallistujiksi. ESR-lomakkeen täyttäminen lyhyissä matalan kynnyksen tapahtumissa olisi ollut kohtuutonta. Osallisuuden vahvistumista mittaavat indikaattorit olisivat tukeneet paremmin hankkeen toteutuksen seurantaan. Näitä on tosin haastava löytää myös. Määrälliset tavoitteet eivät kerro hankkeen laadullisista tuloksista tarpeeksi.

6 Hakijan osaaminen, hankkeen riskiarviointi ja ohjausryhmä

* 6.1 Miten hanke kartutti tuensaajan hanketyöosaamista ja hankkeen sisällön mukaista osaamista?

Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry:llä (KYT ry) on vuosien kokemus hankkeiden toteuttamisesta. KYT ry on hallinnoinut vuodesta 2000 useita EU-rahoitteisia hankkeita (esim. Antenni, Kuriiri, Info Gloria, Paikko, Välikäsi, Yhteisöstä voimaa), sekä useita välittäjäorganisaatiohankkeita. Hanketta hallinnoivan yhdistyksen (KYT ry) yksi ydintoiminnoista ovat keskisuomalaisia järjestöjä tukevat järjestöpalvelut. KYT-järjestöpalvelujen päämääränä on keskisuomalaisten yleishyödyllisten yhdistysten toimintaedellytysten vahvistaminen. Järjestöpalvelut tukevat yhdistyksissä toimivia vapaaehtoisia ja työntekijöitä yhteisönsä toiminnan toteuttamisessa ja kehittämisessä. KYT:in järjestöpalvelut antavat keskisuomalaisille yhdistyksille ohjausta ja neuvontaa, tarjoavat koulutuspalveluita ja edistävät yhteistyötä muun muassa koordinoimalla kunta ja järjestöyhteistyötä ja asukkaiden osallisuutta kehittävän maakunnallisen hankkeen suunnittelua. KYT ry:llä on vahva sisällöllinen osaaminen maahanmuuttajille suunnattujen palvelujen kehittämisestä. KYT ry käynnisti muun muassa 2009 Monikulttuurikeskus Gloria ry:n toiminnan, joka itsenäistyi omaksi yhdistykseksi vuonna 2017, mutta toimi ennen sitä KYT ry:n alla. KYT ry hallinnoi myös 2015-2016 Info Gloria maahanmuuttajaneuvonnan hanketta, jossa kehitettiin neuvontapalveluita maahan muuttaneille sekä vahvistettiin neuvontatyön ammattiosaamista. Info Gloria -hanke sai juurrutettua maahanmuuttajien neuvontapalvelun Jyväskylän kaupungin rahoittamaksi ja toiminta jatkuu sellaisenaan. Yhdessä enemmän -hanke on lisännyt KYT ry:n toimintastrategiaan moninaisuuden huomioimista ja kannustanut asennetyöhön jokaisella työsaralla.

* 6.2 Toteutuiko hankkeen aikana ennakoituja tai muita riskejä ja kuinka niihin reagoitiin?

Hankesuunnitelmassa riskeiksi on arvoitu nopeat muutokset toimintaympäristössä, kuten maahanmuuttajien määrän nousu tai äkillinen lasku, paikallisuuden jääminen liian heikoksi toiminnoissa, ryhmä- ja yksilömentorointiin osallistujien motivoiminen, sekä asukasyhdistysten ja järjestöjen aktivointi. Toimenpiteitä riskien toteutumisen ehkäisemiseksi olivat pyrkimys joustavaan ja nopeaan reagointiin, hanketoimintojen räätälöinti kuntien/asuinalueiden tarpeisiin ja asukkaiden sitouttaminen toimintaan, asiantuntevien mentoreiden valinta, sekä avainhenkilöiden tunnistaminen asukasyhdistyksissä, sekä järjestöissä.

Toimintaympäristön nopea muutos realisoitui osittain. Hanketta valmistellessa tilanne oli valtakunnallisesti poikkeuksellinen koska maahan oli saapunut poikkeuksellisen suuri määrä turvapaikanhakijoita. Hankkeen toteutusvuosina turvapaikanhakijoiden määrät laskivat takaisin huomattavan pieniksi ja esimerkiksi Keski-Suomesta lakkautettiin suurin osa vastaanottokeskuksista. Suuri osa turvapaikanhakijoista myös sai kielteisen oleskelulupapäätöksen eli alueelle pysyvästi muuttaneiden maahanmuuttajien määrä ei kasvanut niin suureksi kuin hanketta valmistellessa oli arvioitu. Toisaalta Keski-Suomeen muuttaa joka vuosi tasaisesti maahanmuuttajia monesta eri syystä ja nettomaahanmuutto kasvattaa alueen vieraskielistä väestöä usealla sadalla joka vuosi. Tarvetta palveluiden kehittämislle edelleen on.

Mentoroinnin osalta panostus mentorin valintaan osoittautui oikeaksi valinnaksi. Kahdesta hankkeen aikana toteutusta mentoriryhmästä toinen oli alusta asti täynnä (10 osallistujaa sosiaalityön mentoriryhmässä). Osa ryhmään osallistuneista kertoi yhtenä syynä osallistumiselle olleen nimenomaan ryhmän vetäjäksi valitun asiantuntevan mentorin. Toisaalta toisen ammattiryhmän (varhaiskasvatus) osalta mentorointiryhmä jäi pieneksi ja lopetettiin suunniteltua aiemmin ryhmäkoon vuoksi, vaikka ennen ryhmän aloitusta oli laajasti kartoitettu sähköpostikyselyin eri ammattiryhmien tarpeita mentoroinnille ja vahva tarve nousi tästä ammattiryhmästä mentoroinnille. Epäselväksi jäi, miksi ryhmään ei lopulta saatu tarpeeksi sitoutuneita osallistujia. Yhtenä syynä voi olla nopeasti muuttuvat työtilanteet ja joustamattomat työajat varhaiskasvatuksessa, ryhmään alun perin ilmoittautuneista kolme perui ryhmään osallistumisen juuri ennen ryhmän alkua, jolloin alun perin kahdeksan hengen ryhmä kutistui viiteen, joista vielä kaikki eivät aktiivisesti päässeet osallistumaan ryhmään.

Asukkaiden sitouttaminen toimintaan oli arvioitu hankkeen riskiksi. Hankkeen toteutuksessa asukkaita saatiin osallistettua hanketoimintojen organisointiin ja toimintaan, mutta kaikkeen toimintaan ei osallistujia onnistuttu tavoittamaan. Osa toiminnoista käynnistyi hyvin, mutta osallistujamäärät hiipuivat lopulta. Esimerkkinä kielikahvilatoiminta, jossa ensimmäisessä tapahtumassa oli kymmeniä ihmisiä mutta toiminnan jatkuessa osallistujamäärät tippuivat. Hanketyö mahdollisti toimintojen ketterän muokkaamisen ja esimerkiksi kielikahvilatoimintaa ei jatkettu seuraavana toimintakautena, vaan kokeiltiin muita toimintoja.

* 6.3 Miten ohjausryhmä tuki hankkeen toteutusta? Miten ohjausryhmä luonnehti hankkeen onnistumista?

Ohjausryhmään kuului seuraavat henkilöt/organisaatiot: Laurila Marja, perusturvan toimialajohtaja, Viitasaaren kaupunki, Rezai Jassin, opiskelija, kokemusasiantuntija, Tcheuffa Katariina (2017) / Hanna Wallenius (2018), aluekoordinaattori, Kotona Suomessa -hanke (ESR), Uudenmaan ELY -keskus, Välimäki Sari, hyvinvointikoordinaattori, Jyväskylän kaupunki, Haaki Raili, toiminnanjohtaja, Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry, Hienola Elina, palveluesimies, Jyväskylän kaupungin kotoutumispalvelut, Savolainen Taija, monikulttuurisuustoiminnan kehittäjä, Suomen Punainen Risti, Seppälä Arja /viimeiset 4 kk Anni Viinikainen, toiminnanjohtaja, Monikulttuurikeskus Gloria ry, Tapalinen Jaana (2017) / Paul Abbey (2018), hankepääällikkö, Kotona Jyväskylässä -hanke (ESR), Jyväskylän kaupunki. Ohjausryhmä kokoontui hankkeen aikana neljä kertaa. Ohjausryhmä ohjasi, seurasi ja tuki hankkeen etenemistä, sekä käsitteli hankkeen muutosesitykset tai kiireellisissä tapauksissa sai ne tiedoksi. Ohjausryhmän kokoukset olivat keskustelevia ja ohjausryhmä antoi toiminnan toteutukselle ideoita ja vinkkejä käytännön tasolla.

Ohjausryhmältä pyydettiin 2017 lopussa kehittämideoita ja suullista palautetta, joita otettiin huomioon toisen toimintavuoden suunnittelussa. Lisäksi Ohjausryhmältä kerättiin 10.2018 loppupalautetta, jotka olivat pääsääntöisesti positiivisia. Palaute kerättiin kirjallisesti viimeisen tapaamisen aikana (3) sekä suullisena (1) ja sähköisen lomakkeen avulla (1). Vastanneet osallistajat olivat tyytyväisiä mahdollisuuksiin osallistua ja vaikuttaa hankkeen toimintaan. Onnistumisina koettiin mm. aluetyöskentelyn monipuolinen sisältö, jalkautuvaa yhteistyötä lähellä asiakkaita, osallistujien tavoittaminen erityisesti neuvonnassa, tarkka taloudenpito sekä monikulttuurisen

tietoisuuden levittäminen. Kehitettävänä kohteina ehdotettiin vielä markkinoinnissa tehostusta ja uusia kanavia kokeillen ja asukkaita osallistaen, sillä tämä on suuri haaste kaikille omissa toiminnoissaan. PopUp ja LähiHelp alueellista neuvontaa toivottiin jäävät pysyvämmiin asuinalueille. Myös maakunnalliseen neuvontaan toivottiin enemmän juurruttamista ja mallinnusta, joka on jäänyt vähille muiden kuntien vastaanottokeskusten sulkeutumisen ja vähäisen osallistumisen vuoksi.

Loppuvuoden kiireiden vuoksi ohjausryhmän jäsenet sopivat sähköisestä loppuraportin kommentoinnista joulukuussa 2018. Ytimekästä palautetta tuli kahdelta jäseneltä, kehuja hyväksi ja kattavaksi loppuraportiksi ja todennettiin, että ”asetettuihin kysymyksiin on vastattu”. Lisäksi yksi jäsen lähetti kirjallisia kommentteja kokonaisuuden ”punaisen langan” selkeyttämiseen ja pakoittain kirjoitustyyliin, sekä muutamia korjauksia esim. kaupungin toimintaan tai sosiaalialan nimikkeisiin liittyen.

* 6.4 Miten kohderyhmä koki hankkeen? Millaista palautetta kohderyhmältä on saatu?

Kohderyhmiltä kerättiin palautetta eri tavoilla eri toiminnoista haastatteluin, palautekyselyin sekä hankehenkilöstön osallistuvaa havainnointia tehden eri toiminnoissa.

Hanke asetti muitakin kuin määrällisiä mittareita eri toimintojen mittaamiseen jo aloitusvaiheessa, joilla voitiin mitata hankekohderyhmässä tapahtuvia laadullisia muutoksia, kuten toimintakyvyn parantumista ja osallisuuden lisääntymistä. Asuinalueilla järjestettävissä tapahtumissa mittarina kokeiltiin osallistuvaa havainnointia, sekä hankepäiväkirjaa valokuvien kera.

Tapahtumiin ja tilaisuuksiin ei aina saatu toivottua osallistujamäärää, mutta kohtaamiset ja keskustelut yksittäisten henkilöiden kanssa nousivat merkityksellisiksi.

Alla esimerkkejä havainnointipäiväkirjoja hanketyöntekijöiltä tapahtumista.

Kielikahvilat syksy 2017 (Huhtasuo, Keltinmäki)

”Keskusteluissa on tullut vahva tunne ihmisten tarpeesta ihan vain jutella jonkun kanssa. Keskustelut ovatkin menneet nopeasti aika syvällisiksi ja esille on noussut pariin otteeseen sama teema ihmisten kokemasta ulkopuolisuuden tunteesta (kantasuomalaisten miesten kertomana). Toki kyse on vain muutamista henkilöistä, mutta jotain suuntaa tämä kertoo ihmisten tarpeesta

tulla kuulluksi ja kohdatuksi. Erään osallistujan sanoin ”olen aina kokenut, etten kuulu joukkoon, se alkoi jo koulussa koulukiusaamisena.”

Myös seuraavia havaintoja on hanketyöntekijät kirjanneet päiväkirjaan kielikahviloiden jälkeen: "Kielikahvilan edetessä osa osallistujista sai rohkeutta vaihtaa kielipöytää ja puhua useampaa kuin yhtä kieltä."; "Osallistujat alkoivat spontaanisti verkostoitua keskenään. He myös vaihtoivat sähköposteja, josta voisi olettaa yhteydenpidon jatkuvan."; "Keskustelu oli vilkasta. Illan aikana kaksi eri suomalaista tuli ihmettelemään sitä, miten hieno tunnelma tapahtumassa oli ja että miten vilkasta ja luontevaa keskustelu ja seurustelu tapahtumassa oli. Tämä oli yllättänyt heidät."

Kuokkalan päivä -tapahtuma 17.5.2018

”Olimme mukana järjestämässä Kuokkalan päivä -tapahtumaa yhdessä Jyväskylän Nuorisopalveluiden, Poken sekä MLL:n kanssa. Tapahtuman ideana oli yhteisötaiteen keinoin tuottaa yhteistä hyvää alueelle eli kunnostaa maalaten Kuokkalan kauppakeskuksen penkit värikkäiksi. Ohjelmassa oli myös kasvomaalausta lapsille sekä paikalla pieneläimiä lapsille silittelävänä. Ideana oli, että kuka vain voi tulla antamana oman panoksensa penkkien maalaukseen. Ohikulkevia ihmisiä alkoikin tapahtuman käynnistyttyä pysähtyä maalauspisteelle mukavasti ja paljon eri ikäisiä lapsista nuoriin ja aikuisiin osallistui tekemiseen. Mukana oli kantasuomalaisia sekä maahanmuuttajia. Läheisestä oppilaitoksesta tuli myös ryhmä maahanmuuttajanuoria mukaan maalaamaan. Mielenkiintoisia kohtaamisia ja vuorovaikutusta tapahtui maalauksen lomassa sellaisten ihmisten kesken, jotka eivät ehkä muuten kohtaisi. Eräs ikääntynyt rouva pysähtyi varta vasten kehumaan nuoria maahanmuuttajia ja heidän panostaan yhteistä hyvää tekemällä. Nuoret jäivät keskustelemaan rouvan kanssa toviksi ja kertoivat opiskeluistaan jne. Tapahtumassa oli mukava ja leppoisa tunnelma ja yhteisen tekemisen meininki. Tapahtuman aikana saatiin maalattua 6 penkkiä, jotka jäivät ilahduttamaan uudistetulla ulkonäöllään asuinalueen ihmisten arkea. ”

Tullaan tutuiksi kahvitellen -tapahtuma 23.2.2018

Osallistujia (yhdeksän, joista viisi maahanmuuttajaa ja neljä kantasuomalaista) tuli ripotellen ja hieman myöhässä, joten keskusteluaikaa jäi vain reilu puolituntia, vaikka sitä oli alun perin varattu 45 minuuttia. Keskustelu oli koko ajan vähintään kaksikielistä, eikä tarvinnut käyttää keskustelun aihioita, joita hanketyöntekijät olivat tehneet. Juttelua tapahtui moneen eri suuntaan, eri ihmisten välillä. Välillä tuntui olevan yksi ihminen äänessä lähes koko ryhmän kesken, mutta useammin

pieniä keskusteluja muodostui 2-4 hengen välillä. Haasteita oli kuitenkin istumapaikkojen kanssa, koska istuudimme saapumisjärjestyksessä. Jos kaikki olisivat olleet paikalla heti alusta saakka, olisimme voineet varmistaa, että vierekkäisillä ihmisillä olisi aina joku yhteinen kieli. Paikalla oli myös kaksi lasta ja keskustelu osittain keventyi ja helpottui heidän läsnäolosta. Neljä osallistujista olivat myös jossain vaiheessa itse olleet kieltenopettajia, joten he osasivat osallistaa kaikkia paikalla olevia. Noin puolet jatkoivat yhdessä elokuvaa katsomaan. Muutama osallistuja vaihtoi myös keskenään yhteystietojaan ja myöhemmin saimme kuulla, että he olivat tavanneet vielä yhteisen ruokailun merkeissä.” Saimme myös 6kk myöhemmin tietää, että yhteiset ruokailut poikivat suuntaan ja toiseen kutsuja, mökkireissuja sekä ”varamummo”-suhteen ulkomaalaisille nuorille.

24.8. – 14.9.2018 Ulkoillaan yhdessä

Elokuussa kokeilimme Huhtasuon Ihmisten Ilmoille! -hankkeen kanssa yhteistyössä yhteistä matalan kynnyksen ulkoilua kerran viikossa perjantaisin lähtien Pupuhuhan koulun edestä. Tarkoitus oli kävellä yksinkertaista reittiä, jota pääsee kulkemaan myös rattailta tai rollaattorilla tarpeen mukaan. Ihmisten ilmoille! -hankkeessa on tavattu yksinäisiä ihmisiä, jotka kaipaavat seuraa päivisin, esimerkiksi koira ulkoillessa. Ensimmäiset kaksi viikkoa meni ihmisten tavoittamiseen ja sateiseen keliin, mutta viimeisellä kahdella viikolla saimme palvelutalosta mukaan kolme asukasta. Yksi reipas rollaattorilla kävelevä nainen käy päivittäin yksin monen kilometrin kävelyllä ja vaikutti tuntevan paljon ohikulkijoita, mutta kertoi ilahtuneensa saadakseen juttuseuraa vierelleen. Sokeana syntynyt iäkäs mies käveli vaikeammin talutettuna, mutta innokkaasti jutteli ja kyseli asioita hanketyöstä, nimistä, monikulttuurisesta perhetaustasta, kielistä ja elämästä muiden näkökulmista. Hän kiitti monesti ”olette ihania”, ”teette arvokasta työtä”, ”kiitos kun sain sinuun tutustua” hän sanoi jokaiselle erikseen. Meille ilmoitettiin palvelutalosta, että yksi muistisairas nainen ei puhu mutta silti halusi tulla mukaan. Hän saattoi vain tutuille mumista jotain, mutta meitä varoitettiin, ettei saada paljon kontaktia häneen. Merkityksellistä oli, kun kävelyn lopussa hänkin avautui muutamien sanoin kävelyttäjälleen. Vaikka määrällisesti osallistujat olivat pieniä, ulkoilun merkitys oli suuri osallistuville henkilöille. Ulkoilu yhdessä osoitti ihmisten välistä välittämistä.

12.9. Yhdessä sinfonian harjoituksiin

Yhteistyössä Monikulttuurikeskus Glorian kanssa saimme kerättyä osallistujia yhteensä 11, joista 3 järjestäjää. Yhteensä tuli 5 syntyperäistä suomalaista, 7 eri maasta osallistujia, ja oli eri sukupolvia yhdistävä kokemus, sillä ikähaitari oli 20+ - 70+. Jyväskylän sinfonian kenraaleihin oli mahdollisuus lähteä yhdessä Monikulttuurikeskus Gloriasta tai tulla paikalle suoraan. Kävellessämme tapahtumapaikalle kaupunginteatterille, keskustelimme yhdessä matkalla osittain pienryhmissä ja vaihtuvasti pareittain. Keskustelut liittyivät tutustumiseen ja mahdollisiin aiempiin kokemuksiin sinfonian, musiikkiesitysten ja teatterin parissa. Osalle sinfonia oli täysin uusi kokemus. Saapuessamme tapahtumapaikalle viimeiset osallistujat liittyivät mukaan ja siirryimme esitykseen. Väliajalla hankkeella oli valmisteltuja keskustelunaiheita ja jakauduimme pareittain siten, että juttelimme jokainen tuntemattoman ihmisen kanssa. Lisäksi oli mahdollista tutustua erilaisten soittimien nimiin suomeksi. Tärkeinä havaintoina nousivat esiin sen tärkeys, että lyhytkin ajanvietto jonkin tekemisen, kuten kävelyn ja paikalle siirtymisen muodossa ennen varsinaista tapahtumaa, auttoi ihmisiä ryhmäytymään ja vuorovaikuttamaan rennommin tapahtuman aikana. Fyysisen toiminnan kautta myös muille keskusteleminen oli luontevampaa, koska siinä ei keskitytty ainoastaan puhumiseen, vaan se tapahtui jo toiminnan ohessa. Osallistujien kommentteja tapahtumasta tuli vapaamuotoisessa keskustelussa. Muutama kehui, miten kivaa on oppia uutta, tutustua soittimiin ja oppia kuuntelemaan sinfonian musiikkia. Moni kommentoi kuinka on mukavaa saada seuraa ja olla yhdessä, vaikkakin musiikki oli päämäärä, miksi tulivat paikalle. Yksi osallistuja kertoi miten musiikki muistuttaa omaa lapsuuttaan ja omaa maata. Toinen pari keskustelu musiikin rauhoittavasta vaikutuksesta. Kaikki olivat samaa mieltä, että oli hienoa tutustua Jyväskylän kulttuurinäytöksiin ja huomasimme yhden osallistujan palaavan lipunmyynniltä valmistautuen seuraavaa näytökseen. Musiikki selvästi toi eri kielisiä, eri taustaisia ja eri ikäisiä ihmisiä yhteen yhteisen asian äärelle.

13.8. ja 5.9. Nuorten toiminnan kehittämisen työryhmä

Työryhmä kokoontui ensin pienemmällä ryhmällä elokuussa (12 henkilöä) ja sitten suuremman nuorten joukon kanssa syyskuussa (32 henkilöä). Maahan muuttaneilla nuorilla on suuri halu tutustua suomalaisiin nuoriin ja paikalliset järjestöt tekevät yhteistyötä auttaakseen tavoitteen toteutuksessa. Yhteistyön järjestäjän roolissa ovat Jyvälän Oma polku -hanke sekä Koskeverkoston Yhdessä ei olla yksin -hanke, mutta muita toimijoita on kymmenen, mukaan lukien Yhdessä enemmän -hanke. Tiimissä oli alusta alkaen edustusta IB-lukiosta, jossa oppilailla on mahdollisuuksia opintoihin liittää vapaaehtoistyötä tai yhteiskunnallinen projekti. Mukaan tulevat

suomalaiset nuoret, kuten myös osa järjestöjen edustajista mielsi hyväksi saada suomalaisia nuoria opettamaan tai ohjeistamaan maahan muuttaneita nuoria. Moni muu palaverissa kuitenkin äänekkäästi korosti inhimillistä tarvetta eri taustaisten nuorten tasavertaiselle kohtaamiselle, sillä ”auttamisen” suhde on eriarvoinen lähtökohta. 5.9. nuorten tapaamisessa onnistuttiinkin luomaan yhteinen tunnelma toiminnallisilla harjoitteilla, toisiin tutustumalla sekä ryhmätyöllä. Paikalla oli mm. IB-lukiosta eri taustaisia nuoria, sekä Oma polku -hankkeesta yksin tulleita turvapaikanhakijataustaisia nuoria. Tapaamisessa nuoret saivat pienryhmissä suunnitella mitä haluaisivat tehdä, milloin (minä päivinä, mihin kellonaikoihin) toimintaa järjestettäisiin ja mitä kukin voisi omasta osaamisestaan opettaa toisilleen yhdessä tekemisen muodossa. Nuoret toivoivat toimintaa erityisesti koulu-/työpäivien jälkeen ja perjantaisin, sekä lauantaisin. Ehdotuksia tuli tanssista kuntosalilla käyntiin, kortin pelaamiseen, ruoanlaittoon, elokuvailtoihin ja niin edelleen. Tapaamisia on nyt tulossa kerran kuussa mahdollistaakseen nuorten näköisten suunnitelmien kehittämistä ja toteutusta. Yhteistyön toivottu päämäärä on tukea nuoria järjestämään retkeä tai leiriä kesälle 2019, joten vaikka Yhdessä enemmän -hanke päättyy, tämäkin sisältö jatkuu yhä.

Sosiaalialan mentoriryhmälle tehtiin alkuhaastattelu sekä väli- ja loppukysely.

Ryhmähaastattelussa mentoritoiminnana alkaessa ryhmäläisten keskustelussa nousi esille, miten sosiaalityö on raskasta työtä, joka näkyy mm. henkilökunnan vaihtuvuudessa. Moni tekee yksin töitä ja erityisesti he, jotka työskentelevät monikulttuuristen asiakkaiden parissa, joten on tarpeellista saada riittävästi osaavaa tukea. Kaikki kokivat tarpeelliseksi kehittää omaa osaamista kohdata eri asiakasryhmiä ja kokevat saavan mahdollisuuden vertaisiltaan. Suurimpina haasteina arjen työssä oli suuri määrä työtä moneen eri suuntaan yhdelle ihmiselle. Yhtenäisiä linjauksia ei aina vaikuta olevan kuntien välillä, joten samaa työtä tehdään eri nimikkeillä ja eri käytänteillä. Kaikki työntekijät eikä edes kaikki esimiehet välttämättä tunne riittävästi lakia tai tarvittavia rakenteita, eivätkä aina pysy ajan tasalla monien muutoksien suhteen. Kunnissa saatetaan jopa väistää vastuuta esimerkiksi turvapaikanhakijoiden suhteen ja resurssointi on vaihtelevaa. Käytäntöjen ja lupien muuttuminen haastaa työntekijöitä usein sekä asiakkaan auttamisessa, että oman ammatilliseen taitoon luottamisessa. Asiakkaiden arjenhuolto sujuu pääsääntöisesti ongelmitta suurien panostusten avulla vapaaehtoisilta tai muulta henkilöstöltä, esimerkiksi suomen kielen kurssilta, mutta pääsääntöisesti kun asiakkaat tavoittavat sosiaalityöntekijää on

vakavistakin asioista kyse. Sosiaalityöntekijät kokevat olevansa tärkeässä ja usein stressaavassa työssä, joka suoraan vaikuttaa asiakkaiden tulevaisuuteen ja hyvinvointiin.

” Elämän ja kuoleman aiheita joka kerta kun nousee. 100 ongelmaa ja niin raastavia kysymyksiä ja niin monta poikkeuksen poikkeusta.”, kuvasi erä haastateltava arkityötänsä.

Väliarvioinnissa ryhmäläiset kertoivat kokeneensa mm. ryhmän hyvänä paikkana jakaa kokemuksia ja saada myös neuvoja haastaviin tilanteisiin, koska paikalla on myös paljon kokeneempia ihmisiä. Ryhmäläiset myös kertoivat saaneensa ryhmästä tukea työhönsä.

”Ryhmässä on ollut hyvä henki ja on mukava ollut tulla juttelemaan asioista ihmisten kanssa, jotka tietää, mistä puhutaan. On ollut hyvä kuulla, että muutkin pähkäilevät samojen asioiden kanssa kuin itsekin.”

Varhaiskasvatuksen mentoriryhmän väliarviointi toteutettiin myös haastattelun muodossa. Haastatteluun osallistui yhteensä kolme henkilöä, joista yksi työskenteli päiväkodissa ja kaksi puheterapeuttina. Haastattelussa kysyttiin muun muassa, miksi oli hakeutunut mentoriryhmään, millaisia haasteita työssä kohtaa, millaista tukea toivoo ja mitä yleisesti odottaa mentoriryhmältä, kohtaako omia ennakkoluuloja ja onko niillä ollut vaikutusta työhön, sekä mitä teemoja, kysymyksiä tai haasteita asiakkailta erityisesti nousee. Mentoriryhmään oli hakeuduttu vertaistuen, yhteisen ymmärryksen, uusien näkökantojen ja kohtaamisten takia, sekä varmistuksen saamiseksi omille toimintatavoille, sekä tietopohjan lisäämiseksi. Myös verkostoituminen oli syy osallistua ja tieto mentoriryhmästä oli tullut tuttuja kautta ja sanan kulkiessa eteenpäin. Esimies oli ehdottanut, että muutama henkilö osallistuisi mentoriryhmään.

Arkityön haasteina nähtiin kieli ja yhteisen ymmärryksen löytäminen, jotta väärinymmärryksiltä vältyttäisiin ja molemmat osapuolet ymmärtäisivät asian samoin. Puheterapiassa koettiin stressiä siitä, onko omasta työstä hyötyä, koska ei ole suomen kielen opettaja. Haastattelussa pohdittiin myös sitä, miten kuntouttaa asiakasta, kun ei tunne toisen äidinkieltä ja testit on normeerattu suomen kielelle. Toivottiin myös suuntaa antavaa, sekä vahvistusta ”musta tuntuu”-tietoon, koska pohdittiin sitä, osaako esittää oikeat kysymykset asiakkaille. Monipuolisempi ymmärtäminen syntyisi tarkemmilla kysymyksillä. Tiedonsaantia siitä, mitä kaikkea lapset sanovat omalla äidinkielellään pidettiin vaikeana.

Kielten osalta keskustelua syntyi myös niiden erilaisuudesta ja tietämättömyydestä niiden osalta. Esimerkiksi on tullut ilmi, että kaikissa kielissä ei ole yleiskäsitteitä. Myös eri kulttuurien tavat

tehdä ja arvostettavat asiat voivat olla erilaisia. Esimerkiksi ”ei”-sanon käyttö ja kasvatukselliset asiat voivat olla erilaisia. Myös ymmärrys mahdollisista traumaista taustoilla nostettiin esille. Työn tueksi ryhmästä toivottiin saatavan uudenlaisia ajattelu- ja toimintatapoja, sekä oman ymmärryksen lisääntymistä kouluttajana toimineen asiantuntijan kokemuksen kautta.

Kielikaveritoimintaan osallistuneille lähetettiin palautekysely tammikuussa 2018

kielikaveritoiminnasta. Puolet eli kolme paria kertoi edelleen tapaavansa kielikaverinsa kanssa ja kaksi pareista oli tavannut kahdesti ja yksi pari vain kerran. Kysyttäessä, mikä kielikavereiden mielestä oli sujunut hyvin, liittyivät kaikki vastaukset siihen, kuinka helppoa vieraan ihmisen kanssa oli tulla toimeen: ”Tulimme helposti toimeen ja kävimme myös käytännön keskusteluja”.

Haasteellisena kielikaveritoiminnassa koettiin yleisimmin yhteisen ajan löytyminen. Yksi osallistuja mainitsi myös vaikeuden pysyä aihepiirissä eli kielen opettamisessa sen sijaan, että keskustellaan henkilökohtaisista asioista ja toinen osallistuja toi haasteena esiin parinsa suomen kielen taidottomuuden, jolloin on hankala päästä alkuun ja joutui käyttämään aikaa kuvien ja elekielen käyttöön, mikä on hidasta, sekä vaikeaa yhteisymmärryksen saavuttamiseksi. Yksi osallistuja koki myös tapaamisten hiipumisen harmillisena (sairastelut, vaikea löytää yhteistä aikaa) ja sen, että kielipari ei aktiivisesti ehdottanut uusia tapaamisia.

Kehittämisehdotuksina osallistujat mainitsivat muun muassa hanketyöntekijän fasilitoivampaa roolia alkuvaiheessa sekä esimerkkejä siihen, miten kielen opettamisessa pääsee liikkeelle.

Neuvontatoiminnan osalta hanke toteutti asiakasraati / kehittäjäasiakas kyselyn 16.11.17, missä kysyttiin yleisesti raadin mielipidettä neuvonnasta ja sen tarpeesta. Raatiin osallistui 6 henkilöä, jotka olivat osallistujia Kotona Jyväskylässä -hankkeen työelämäorientaatio- ja puhekielen kurssille ajalla 30.10 – 15.12.2017. Raadin jäsenet tulivat kuudesta eri maasta. Heidän suomen kielen taitotasonsa oli alkeistasolla, minkä vuoksi asiat pyrittiin pitämään yksinkertaisena ja käyttämään selkosuomea. Alussa kävi ilmi, että neuvonta on vaikea käsite. Siksi raadin jäseniltä kysyttiin, mihin asiaan he tarvitsevat apua ja mistä he etsivät apua silloin, kun sitä tarvitsevat (tarkemmat kysymykset listattuna alla). Kävi ilmi, että kotiin tuleva posti on alkuvaiheessa sellaista, jonka kanssa tarvitsee apua. Yleisesti apua pyydettiin ystävältä, joskus naapurilta tai sosiaalitoimesta (mikäli asiakkuus esim. kotoutumispalveluihin). Kukaan Kotona Jyväskylässä -hankkeen toimintaan osallistuneista ei tiennyt Info Gloria -neuvontapisteestä tai sen palveluista. He eivät myöskään tienneet, että Yhdessä enemmän -hanke järjestää neuvontaa asuinalueilla tai etäpalveluiden

avulla. Yleisesti apu haluttiin saada kasvatustien. Vain yksi raadin jäsen ilmoitti, että hän voisi tarvittaessa käyttää puhelimen WhatsApp-sovellusta neuvontatarpeeseen. Raati ei varsinaisesti nostanut yksittäisiä asioita esiin, joihin he tarvitsisivat neuvoa tai apua. Raati toi kuitenkin esiin, että pitävät tärkeänä neuvojen saamista omalla äidinkielellä varsinkin kotoutumisen alkuvaiheessa. Heillä oli kokemusta omakielisistä neuvojista Kotona Jyväskylässä -hankkeen kautta ja osa heistä piti näitä omakielisiä neuvoja luotettavimpina kuin esimerkiksi tulkkeja.

Neuvontapalveluista on tullut 2018 paikan päällä avointa palautetta sekä suullisesti, että kirjallisesti paperilla, WhatsAppissa, tekstiviestinä ja kuvana. Neuvonnan tilanteet voivat usein olla kiireisiä muun asioinnin ohella, eikä palautetta tai muita lomakkeita voi aina täyttää. Palautteita on kuitenkin pyydetty 25 asiakkaalta. Olemme saaneet 8 palautetta, joista kaikki ovat olleet positiivisia. Palautetta on kirjoitettu kolmella kielellä: suomeksi, arabiaksi ja englanniksi. Yksi asiakas oli tyytyväinen, että sai apua perheenyhdistämisen prosesseihin ja tukea opiskelupaikan etsinnässä. Lisäksi asiakkaat ovat tyytyväisiä, että meidän neuvontapalveluja on saatavilla Kelassa ja TE-toimistolla. Neuvojaa on kiitetty ja keuhettu palautteissa, kun hän on aina valmiina auttamaan: esimerkiksi *"kiitos Ahmed kaikesta palvelusta ja avusta, jonka olette antanut minulle monilla aloilla ja auttanut minua tekemään joitakin asioita, joita olen nähnyt vaikeina"*.

Hankkeen järjestämistä koulutuksista kerättiin jokaisesta myös erikseen palautetta. Maailma liikkeessä (4.10.17) -koulutuksesta palautetta antoi 88% (21/24 vastaajaa) osallistujista. Tilaisuuden ajankohta ja kesto oli kaikkien vastaajien mielestä sopiva. Muutamia avoimia kommentteja koulutuksesta:

"Karin Creutzin tuomat tutkimustulokset tuli hyvin esille"

"Hyvä keskustelu tärkeistä asioista"

"Hyvät puhujat, hyvät aiheet, käsiteltynä käytännön tasolla ja ymmärrettävästi"

"Keskusteleavuus, hyvä ilmapiiri"

"Keskustelu, monipuolinen luento"

"Erinomaiset luennoitsijat, Karinin ajankohtaisuus luennossa. "Kiitos. Ihan parhaat eväät"

"Erinomaiset luennoitsijat".

Maahanmuuttajat, mielenterveys ja traumat -koulutuksesta 21.11.17 palautetta saatiin vain 13 henkilöltä 115:sta. Palaute kerättiin sähköisesti eikä paperilla koulutuksen yhteydessä niin kuin yleensä, mistä uskomme vastausprosentin (11%) vähyyden johtuvan. Vastaaajista 11 mielestä koulutus kuitenkin vastasi hyvin / erinomaisesti heidän odotuksiaan ja 12 henkilöä antaisi yleisarvosanaksi koulutukselle hyvän tai erinomaisen.

Vuoden 2018 ensimmäinen koulutus järjestettiin 20.3.jonka aiheena oli "Opitaan yhdessä kulttuurienvälisestä vuorovaikutuksesta" ja kouluttajana toimi Ph.D., Prof.emer. Liisa Salo-Lee. Koulutuksen keskiössä oli tiedon lisääminen kulttuurienvälisestä asiakaspalvelusta, oman kulttuurin vaikutuksen tiedostamisesta, kulttuurienvälisestä dialogista ja yhteisestä oppimisesta työelämässä, käytännön esimerkein varustettuna. Koulutukseen osallistui 28 henkilöä ja palaute saatiin 27 henkilöltä. Palaute oli ainoastaan positiivista. Otteita palautteista: "10, erinomaiset esimerkit ja käytännön tuntemus", "Hieman eväitä jokapäiväiseen työhöni.", "Aina lisätieto kulttuureista on työssämme hyödyksi." ja "Käytännönkin ymmärrys lisääntyy." Koulutus toteutettiin yhteistyössä Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kanssa heidän henkilökunnalleen, joilla oli kuntatyöntekijöinä suuri tarve työtä tukevalle monikulttuurisuuskoulutukselle. Näin henkilökunta sai työkaluja monikulttuuristen asiakkaidensa toimintakyvyn edistämiseen.

Vuoden 2018 toinen koulutus oli 28.5. teemalla "Kohtaammeko arjessa kulttuureja vai ihmisiä?". Kouluttajana toimi monikulttuurisuuden asiantuntija Melody Karvonen. Koulutukseen osallistui 45 henkilöä. Luento koostui maahan muuttaneiden kohtaamista haasteista, menetyksistä ja identiteetti muutoksista sekä niiden vaikutuksesta arkielämään, toisenlaisen kokemustaustan esiin tuomisen ja sen vaikuttamisen tulkintoihin sekä avaimia kulttuurisensitiiviseen kohtaamiseen ja vuorovaikutukseen. Koulutuksesta kerättiin asiakaspalautetta sähköisesti Google Forms:ia käyttäen heti koulutuksen jälkeen. Asiakaspalautekyselyyn vastasi 11 henkilöä, jolloin vastausprosentti oli 24%. Hankkeessa on kiinnitetty huomiota siihen, että mikäli asiakaspalaute kerätään paperisena heti koulutuksen lopussa, on vastausprosentti yli 90%. Sähköiseen Suurin osa vastanneista oli saanut tiedon koulutuksesta sähköpostitse/työpaikalta (9/11), yksi suullisesti (1/11) ja yksi ystävältä (1/11). Kaikki vastaajat (11/11) olivat tyytyväisiä koulutuksen keston (4h). Kysyttäessä, miten osallistujat olivat kokeneet hyötyvänsä koulutuksesta, saatiin seuraavanlaista palautetta:

"Ajatuksia herättävä, ihmisen kohtaamisen merkityksellisyys vahvistui."

" Sain paljon inspiraatiota, työkaluja omaan työhön ja päivä oli rentouttavan hauskin."

" Sai monia vinkkejä omaan elämään ja työhön. Paljon sellaista tietoa eri kulttuureista joita en ennen tiennyt."

" Ymmärrys laajeni, omat ennakkoluulot karisivat, käytännön työhön uusia näkökulmia, jne."

" Opin paljon lisää ihmisten kohtaamisesta."

"Erittäin mielenkiintoinen koulutus, tarinat toivat hyvää sisältöä antiin."

"Kiitos todella hienosta ja ajatuksia herättävästä koulutuksesta!"

"Toivon, että vastaava koulutus suunnattaisiin eri ammattialojen edustajille, esim. poliisit, työkkäri, vok-työntekijät sekä muut turvapaikanhakijoiden kanssa työskentelevät, päiväkodit ja koulut, ammattikoulut, jne."

Koulutus vastasi osallistujien ennakko-odotuksia tai ylitti ne (10/11). Yhdellä osallistujalla ei ollut ennakko-odotuksia (1/11).

Hankkeen järjestämästä 20.9. seminaarista "Osallisuus ja työelämä – näkökulmia maahanmuuttajataustaisten nuorten tukemiseksi ja työelämävalmiuksien vahvistamiseksi" kerättiin myös osallistujapalautetta. Paperisia lomakkeita palautettiin 30 ja sähköiseen osallistujapalautteeseen vastasi 2 henkilöä 66:stä. Kysyttäessä, miten osallistujat olivat kokeneet hyötyvänsä koulutuksesta, saatiin seuraavanlaista palautetta:

"Valtavasti ideoita omaan maahanmuuttajien parissa tehtävään työhön."

"Uusia näkökulmia, alakulttuurien merkitys osallisuuden edistämistyölle"

"Tietoa hankkeista, rohkaisua (Paleface). Selviytymistarinat / kokemusasiantuntijuus tosi hyviä."

"Vaikutuun nuorten puheenvuoroista!"

"Palefacen luento ja oivallus räpin maahanmuuttajataustasta"

"Tarvitaan rinnallakulkijoita arjessa."

"On tärkeää kysyä mitä tukea nuori tarvitsee ja tarjota tukea sekä ohjausta sen mukaan."

"Maailma muuttuu, palanen kerrallaan."

"Sain lisää intoa hakeutua harjoitteluun monikulttuuriseen työhön"

"Erilaiset, erisuunnista isoa asiaa lähestyvät puhujat, joiden annista jäi uskoakseni ihan pysyviä jälkiä mieleen ja muistiin kypsytään!"

"Tapahtumassa korostui aikuisen rooli nuoren "välittäjänä" eri suuntiin. Pitäisi enemmän aikuisten mahdollistaa nuorten osallisuutta. Karrin esilletuomia nuoria uusia suomalaisia aion esitellä omille nuorilleni. Nuoret tarvitsevat esikuvia mediasta."

31.10.18 Monikulttuurisen varhaiskasvatuksen koulutuksen päätteeksi kerättiin suullista palautetta tiukan aikataulun johdosta. ”Moniku”-yhdyshenkilöt pääsivät koulutuksessa toiminnallisesti pohtimaan eri näkökulmia, tiedostamaan omia oletuksia, lukemaan monikulttuuristen perheiden ajatuksia ja tekemään ryhmätyötä suunnitellakseen miten monikulttuurisuuskasvatus voidaan tuoda kaikille lapsille. Osallistujat (yhteensä 30) kehuivat toiminnallista työskentelyä, joka sisälsi paljon keskustelua, konkreettisia havaintoja ryhmätyössä, sekä tiedon lisäystä. Tilaisuus koettiin onnistuneeksi ja sisältö kattavana, joka tuki osaamista.

7 Horinsontaaliset tavoitteet

7.1

Hankkeessa on tehty toimintaympäristön analyysi sukupuolinäkökulmasta:

Ei: Toimintaympäristön analyysiä sukupuolinäkökulmasta ei ole tehty. Tasa-arvon valtavirtaistaminen tuli huomioituksi hankkeen toteutuksessa.

Sukupuolinäkökulma on huomioitu hankkeen toiminnassa (valtavirtaistaminen)

Kyllä: Sukupuolinäkökulmaa on harkittu tiedotuksessa, markkinoinnissa, kellonajoissa ja toiminnan palveluissa. Kiertävän neuvojan työ mahdollisti tasavertaisesti miehille ja naisille tiedon tarjoamisen heidän oikeuksista ja velvollisuuksista suomalaisen yhteiskunnan jäsenenä, esimerkiksi perhesuhteissa, tarvittavan avun tavoittamisessa tai työllistymisessä.

Hankkeen päätavoite on sukupuolten tasa-arvon edistäminen

Kyllä: Hankeessa sitouduttiin edistämään tasa-arvoa kaikessa toiminnassa ja varmistamaan sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen keskeisissä toiminnoissa. Hanketoiminnoissa sukupuoli ja erilaiset palveluntarpeet huomioitiin. Hankkeen toimintoihin yhteensä osallistui tasaisesti niin miehiä kuin naisia. Vaikka eri maahanmuuttajayhteisöt ovat heterogeenisiä, uuteen yhteiskuntaan asettautumisessa yhdistävänä tekijänä on usein tarve määritellä naisen ja miehen roolia uudessa yhteiskunnassa. Maahanmuuttajien kotoutumista tukevien toimijoiden tulee olla sukupuolitietoisia ja kulttuurisensitiivisiä tunnistamaan nämä tarpeet nais- ja miesnäkökulmista ja tukemaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistä.

7.2

Materiaalit ja jätteet: Yhteiskuntatietouden ja neuvontapalveluiden myötä ihmisten tietoisuus arjen eri osa-alueilla lisääntyi (esim. kestävä kehitys), jolla on välillisiä vaikutuksia mm.

kierrätyksen sekä energia- ja materiaalitehokkuuden lisääntymiseen henkilötalouksissa.

Hanketoiminnoissa toteutettiin mm. kirpputoritapahtumia ja osallistuttiin kierrätystapahtuman toteutukseen, jotka edistävät kierrätystä talouksissa. Hankkeen toiminnot toteutettiin asuinalueilla, jolla pyrittiin viemään toiminta sinne missä ihmiset ovat, tämä osaltaan myös vähentää liikkumisesta aiheutuvaa kuormitusta.

Aineettomat palvelut: Hankkeessa kehitettiin monikielistä neuvontapalvelua, joka edesauttaa maahan muuttaneita pääsemään osaksi suomalaista yhteiskuntaa.

Hyvinvoinnin edistäminen: Hankkeella oli välittömiä ja välillisiä vaikutuksia maahanmuuttajien, sekä kantaväestön hyvinvoinnin edistämässä osallisuuden ja osallistumisen, tiedon saatavuuden ja harrastemahdollisuuksien vahvistumisessa. Matalan kynnyksen neuvontapalvelun kautta tiedon saatavuus parani ja vahvisti osallistumisen mahdollisuuksia ohjautua ja hakeutua olemassa oleviin palvelujärjestelmiin, sekä saada tietoa esim. harrastusmahdollisuuksista. Asuinalueita tapahtumat ja niiden yhteinen ideointi vahvistivat osallistumista sekä osallisuutta.

Tasa-arvon edistäminen: Hankkeella oli välittömiä ja välillisiä vaikutuksia naisten ja miesten taloudellisen ja sosiaalisen tasa-arvon edistämässä sekä perinteisten sukupuolikäsitysten laajentamisessa. Hankkeen välittömät vaikutukset kohdistuivat erityisesti erityisryhmille (vasta oleskeluluvan saaneet maahanmuuttajat), joilta puuttuu tieto suomalaisesta yhteiskunnasta ja palveluista. Hankkeen toimintaan on osallistunut niin miehiä kuin naisia. Koulutuksiin osallistuneissa oli huomattavasti enemmän naisia kuin miehiä, jonka voi osittain selittää naisvaltaisilta aloilta osallistumisen moniin koulutuksiin, kuten esimerkiksi sosiaalityöstä. Miehiltä tuli sen sijaan enemmän yhteydenottoja neuvontaan kuin naisilta, joka voi johtua neuvojan omasta sukupuolesta tai miesten enemmistöstä erityisesti 2015 turvapaikanhakijoiden joukossa.

Yhteiskunnallinen ja kulttuurinen yhdenvertaisuus: Hanke edisti monikulttuurisuutta, erilaisuuden hyväksymistä, eri yhteiskuntaryhmien suhteita ja vähensi eriarvoisuutta. Lähiötyön yhteistyökumppanit saivat ”herättelyä” moninaisuuden huomioimiseen erityisesti tiedotuksessa ja toimintatavoissaan. Koulutuksen kautta tietoisuus maahanmuutosta ja sen erityispiirteistä lisääntyi kantaväestön keskuudessa. Neuvontapalvelut vahvistivat maahanmuuttajien kulttuuristen ja muiden oikeuksien toteuttamista, jossa myös heikosti lukutaitoisia tai perhekriisissä olevia henkilöitä tuettiin tarvittavan avun tavoittamisessa.

Kulttuuriympäristö: Hankkeella oli neutraalit vaikutukset kulttuuriympäristöön. Kuitenkin myös kaupungin eri toimintoihin on tehty moninaisempi vaikutus asiakkaiden huomioimisessa. On tuettu monikulttuuristen asukkaiden tutustumista paikalliseen kulttuuritarjontaan, esim. kirjaston, sinfonian ja taiteen avulla lähiötoiminnassa.

Ympäristöosaaminen: Ympäristöosaaminen ja tietoisuus vahvistui kohderyhmällä (maahanmuuttajat) neuvontapalvelujen myötä. Myös kirpputori- ja kierrätystapahtumat, sekä kierrätysohjeiden hankinta Huhtasuolle levitettäväksi ja muun materiaalin asumiseen liittyen levittäminen hankkeen aikana olivat myös toimia, jotka edistivät osallistujien ympäristöosaamista.

8 Julkisuus, tiedottaminen ja yhteydet muihin hankkeisiin

* 8.1 Miten hanke näkyi julkisuudessa? Miten hankkeesta tiedotettiin?

Hankkeesta tiedotettiin KYT ry:n verkkosivuilla, sähköisellä uutiskirjeellä, sosiaalisessa mediassa ja sähköisten tiedotuskanavien kautta (erilaiset tapahtumakalenterit), lehtiartikkeleilla sekä pitämällä esityksiä ja työpajoja tapahtumissa ja tilaisuuksissa.

Hankkeelle tehtiin yleisesite yhteystiedoilla sekä maahanmuuttajaneuvonta-toiminnasta oma esite. Myös PopUp-neuvonnasta tehtiin monikieliset (suomi, englanti, arabia) mainokset, sekä muusta toiminnasta ja tapahtumista tiedotettiin erikseen tapahtumakohtaisilla mainoksilla, joita pääasiassa hankehenkilöstö itse tuotti.

Hankkeella oli sosiaalisessa mediassa Facebook- sekä Twitter -tilit, joissa tiedotettiin hankkeen toiminnasta, sekä välitettiin tietoa ajankohtaisista maahanmuuttoon liittyvistä asioista.

Hankkeen neuvonnasta ja etäneuvonnasta tiedotettiin eri kanavia hyödyntäen.

Yhteistyökumppanit (mm. kirjasto) tiedottivat omilla nettisivuillaan toiminnasta. Neuvonnasta tehtiin myös kolmella kielellä (suomi, englanti ja arabia) esittelyvideot, jotka julkaistiin Facebookissa, Youtubessa, sekä hankkeen nettisivuilla. Neuvontavideoiden Facebook-kampanjalla videoille saatiin näyttökertoja yhteensä 14 521 kertaa (videolinkki avattu) ja kattavuus (tavoitettuja ihmisiä) oli 4 989 henkilöä. Hanke toteutti myös asiakasraatikyselyn marraskuussa 2017, mistä saadun palautteen johdosta Skype-välitteinen neuvonta muutettiin WhatsApp-sovellukseen. Vuonna 2018 käyttöön otettiin myös Chat-palvelu.

Hankeella oli toteuttajaorganisaation (KYT ry) nettisivuilla oma sivu, jossa oli omat kategoriat eri hanketoiminnoille (neuvonta, tapahtumat, kielikaveritoiminta, mentorointi, tietosivut maahanmuutosta, sekä yhdessä koettua -sivu, jonne kirjoitettiin blogityylinen tekstiä toteutetusta toiminnasta ja tapahtumista.) Hanke julkaisi myös n. 2-3 kertaa vuodessa uutiskirjettä, jota lähetettiin sähköpostitse hankkeen tiedotuslistalle ilmoittautuneille. Tapahtumista ja toiminnasta tiedotettiin lisäksi Facebookissa sekä Jyväskylän kaupungin, paikallislehden (Keskisuomalainen) sekä kolmannen sektorin Yhdistystöiden sähköisissä maksuttomissa tapahtumakalentereissa.

Lehtijuttuja paikallisissa ja alueellisissa medioissa julkaistiin seuraavasti:

- *"Tiesitkö että Viitasaarella puhutaan lähes 20 kieltä. Kaikkien kulttuurien Viitasaari poiki aarrearkullisen ideoita. Viitasaaren seutu. 2.5.2017*

- *"Viitasaari mukana monikielisessä neuvonnassa". Viitasaaren seutu. 3.5.2017*

- *"Faktatieto maahanmuutosta". SuurJyväskylän lehti. 20.09.2017*

Hanke toteutti myös yhden kohdennetun tiedotuksen alueen vieraskielisille postitse lähetetyllä kirjeellä toiminnan käynnistyessä Viitasaarella, jossa tiedotettiin hankkeen toiminnasta.

Hanketta esiteltiin hankehenkilöstön toimesta erilaisissa tilaisuuksissa yhteensä 667 henkilölle. Tilaisuuksia olivat mm. EU:n seurantakomission vierailu, kotoutumiskoulutuksen suomen kielen ryhmät, valtakunnalliset Setlementtipäivät, Keski-Suomen keskussairaalan järjestöesittelyt, matka halki Mataran -korkeakoulujen opiskelijatapahtuma, Yhdessä ei olla yksin -tilaisuus Äänekoskella. Hanketta esiteltiin myös eri ammattiryhmille kuten sosiaalityöntekijöille, Pupuhuhdan alakoulun vanhempainillassa sekä Kelan asiakasneuvojille. Näiden lisäksi verkostotyössä on hanketta esitelty (yli 200 hengelle) ja loppukiertuessa hankkeen tuloksia levitetty (n. 60 hlö).

* [8.2 Mihin hankkeisiin tai hankekokonaisuuksiin hanke toiminnallisesti tai muuten liittyi ja miten?](#)

Kotona Jyväskylässä -hanke (ESR), S20537

Valtakunnallisen Kotona Suomessa -hankkeen alueellinen pilottihanke. Jyväskylän kaupungin hallinnoimassa (1.1.2016 - 30.6.2018) Kotona Jyväskylässä -hankkeessa kehitettiin mm.

kotoutumismallia Jyväskylän kaupungille, joka sisälsi kaupungin alkukartoituskäytännöt, työvalmennuksen ja alkuvaiheen kieliopetuksen. Yhteistyö Kotona Jyväskylässä -hankkeen kanssa oli tiedotuksellista. Hankkeesta käytiin mm. esittelemässä useaan otteeseen toimintaa Kotona Jyväskylässä -hankkeen toimintaan osallistuville maahanmuuttajaryhmille.

Sokra –koordinaatiohanke (ESR), S20220

Sokra kokoaa, tiivistää ja välittää tietoa. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke, Sokra, tukee Euroopan sosiaalirahaston sosiaalisen osallisuuden ja köyhyyden torjunnan toimintalinjan (nk. 5. toimintalinja) hankkeita. Toimintalinja on osa ”Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020” -rakennerahasto-ohjelmaa. Yhdessä enemmän -hanke osallistui Sokra -koordinaatiohankkeen kehittämistoimintaan, tapaamisiin ja työpajoihin tuottaen mm. osallisuuden palaset -mallinnusta hankkeen toiminnoista.

Hyvä polku -hanke (ESR), S20251

Hyvä polku -hankeosiossa kehitetään alueellisten ja paikallisten kotouttamistyötä tekevien tahojen osaamista ja juurrutetaan hyviä käytänteitä osaksi paikallisia ja alueellisia kotouttamisen palveluprosesseja aluekoordinaattoreiden työn avulla. Hyvä polku -hanke kuuluu valtakunnalliseen Kotona Suomessa -hankkeeseen, jota koordinoi Uudenmaan ELY-keskus. Keski-Suomen ja Pirkanmaan alueella toimii yksi aluekoordinaattori. Yhdessä enemmän -hanke osallistui Hyvä polku -hankkeen toteuttamiin paikallisiin tilaisuuksiin ja tapahtumiin.

Ihmisten ilmoille -hanke (STEA), Huhtasuon ASA ry

Hankkeen lähtökohtana ovat Huhtasuon alueella jo olemassa oleva toiminta, hyväksi koetut toimintatavat, tarpeet ja toiveet sekä ihmisen voimavarat ja mielenkiinnon kohteet.

Vapaaehtoistoiminnalla vahvistetaan ja helpotetaan huhtasuolaisten ikäihmisten ja pitkään työelämästä poissa olleiden henkilöiden jokapäiväistä arkea. Hankkeessa järjestetään ohjattua toimintaa ja tapahtumia, jotka tukevat yhteistä hyvinvointia, arkea, helpottavat yksinäisyyden tunnetta, itsenäistä asioiden hoitoa ja lisäävät IT-taitoja. Yhdessä enemmän -hanke teki paljon toiminnallista yhteistyötä ihmisten ilmoille! -hankkeen kanssa, yhdessä toteutettiin tapahtumia ja tilaisuuksia sekä säännöllistä toimintaa Huhtasuon alueella.

Kotopaikka -hanke (ESR), JAMK, S20965

Hanke tukee maahanmuuttajien kotouttamispalveluiden kehittämistä seitsemässä Keski-Suomen kunnassa työstämällä sujuvia, kustannustehokkaita ja paikallisia työllistymistä edistäviä kotoutumispolkuja. Päämäärinä ovat esimerkiksi palveluverkoston vahva monikulttuurisuusosaaminen, monialainen yhteistyö kunnissa, yhteistyö eri kotouttamispalveluiden tuottajien välillä sekä joustavat toimintamallit maahanmuuttajien vapaa-ajan toiminnan ja työllistymismahdollisuuksien tukemiseen. Yhdessä enemmän -hanke teki yhteistyötä Kotopaikka- hankkeen kanssa erityisesti heidän ohjausryhmän jäsenenä, yhdistämällä kunnissa joitain toimintoja, sekä levittämällä tiedotuksia omien verkostojen kautta.

Yhdessä ei olla yksin -hanke (STEA), Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

Tämän hyvinvointiyhteistyöhankkeen tavoite on yksinäisyyden ja turvattomuuden kokemusten vähentäminen Keski-Suomessa. Hanke pyrkii osallistumisen mahdollisuuksia parantamalla lisäämään sosiaalista hyvinvointia ja yhteisöllisyyden merkityksen ymmärtämistä. Hankkeiden kohderyhmiin kuului muutamissa kunnissa samoja ryhmiä, joten yhteistyö helpotti tiedotuksessa, toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa, erityisesti pienemmillä paikkakunnilla.